

ToP¹³⁵

„Psát je jednoduché.
Stačí vyškrtat
nesprávná slova.“
Mark Twain

Software Transit NXT vám pomůže používat
jen ta správná slova
ve svých překladech.

- ✓ bezplatná školení
- ✓ měsíční zkušební licence zdarma
- ✓ zvýhodněné časové i trvalé licence

Obsah

Termíny	4
30 let JTP <i>A. Diabová</i>	4
Z obálky	4
Jarní balíček JTP	5
Trnitá cesta k novému zákonu o soudních tlumočnících a překladatelích K. Filgasová, E. Jiráková	6
Společný dopis ASKOT, JTP, OS JTP, KST ČR a Iniciativy za lepší zákon o soudních tlumočnících adresovaný prezidentovi Hospodářské komory ČR	10
Z translátologické bibliografie <i>I. Čeňková</i>	11
Slovník roku 2020	13
Ohlédnutí za loňským Jeronýmem	16
Translating Europe Forum 2019: „Přidaná hodnota překladu“ z mnoha perspektiv <i>O. Hrách</i>	20
Jinakost znakového jazyka N. <i>Hynková Dingová</i>	22
Problémy tlumočení mezi anglickým jazykem a českým znakovým jazykem <i>P. Novotná</i>	26
Vítáme 500. členku	28
Mnoga ljeta <i>M. Uličný</i>	29
Mluvíme do počítače <i>M. Herold</i>	31
Dále vyšlo (nebo vyjde)... <i>A. Šourková</i>	36

VINOU KORONAVIRU ZRUŠENO. BUDE SE KONAT POZDĚJI.

4. dubna 2020

Jarní balíček JTP
(program na další stránce)

Další akce:

20. 3. 2020

KLUB RUSISTŮ

Václav Jamek: Některé problémy překladu básnického textu
www.jtpunio.org/Akce/2020/KLUB-RUSISTU

21. 3. 2020

ČESKO-ŠPANĚLSKÝ TERMINOLOGICKÝ SEMINÁŘ
www.kstcr.cz/cz

26. 3. 2020

ZTRACENÍ V PŘEKLADU

Překládat znovu klasiky – nutnost nebo zbytečnost?
www.jtpunio.org/Akce/2020/ZTRACENI-V-PREKLADU

5. 4. 2020

Jarní jeronýmský výlet

www.jtpunio.org/Akce/2020/Jarni-jeronymsky-vylet

30. 5. 2020

ŠKOLENÍ PRO TLUMOČNÍKY JAZYKA NIZOZEMSKÉHO

www.jtpunio.org/Akce/2020/SKOLENI-PRO-TLUMOCNIKY-JAZYKA-NIZOZEMSKÉHO-CURSUS

Kurzy JTP – KOREKTURY, REVIZE (v termínech 18. 4. a 13. 6. 2020)

jsou již zcela vyprodány. Poslední místa jsou volná v třetím kurzu dne 3. 10. 2020, viz:

[http://www.jtpunio.org/Akce/2020/Korektury,-revize-%E2%80%93-teoreticka-a-prakticka-cas-\(2\)](http://www.jtpunio.org/Akce/2020/Korektury,-revize-%E2%80%93-teoreticka-a-prakticka-cas-(2))

[http://www.jtpunio.org/Akce/2020/Korektury,-revize-%E2%80%93-teoreticka-a-prakticka-cas-\(2\)](http://www.jtpunio.org/Akce/2020/Korektury,-revize-%E2%80%93-teoreticka-a-prakticka-cas-(2))

Z obálky...

Zajisté jste si povšimli určité změny našeho loga na obálce tohoto čísla. Tedy logo je tam tradiční, ale pro tento rok k němu přibyla třicátka a něco postavíček okolo. K třicátinám naší Jednoty píše o článek výše naše milá předsedkyně a rád s ní ve všem souhlasím. JTP byla založena v Ústředním domě rekreace ROH (dnes Hotel Pyramida) na Dlabačově dne 8. dubna 1990. Je to věru významný den, v němž si připomínáme i řadu dalších událostí zásadního významu – vybíráme jen namátkou: v r. 1861 byl vydán patent, jímž se protestantům v Habsburské monarchii dostalo po stránce právní plně náboženské rovnoprávnosti, 1872 je v Náchodě založen

pivovar a 1919 schválilo Národní shromáždění Československé republiky zákon o zřízení Husovy československé evangelické fakulty bohoslovecké. 8. dubna též budhisté oslavují narození Gautama Budhy (563 př. n. l.), v r. 1341 je Francesco Petrarca vavřínovým věncem korunován na básníka, Tridentý koncil roku 1546 definitivně ustanovil biblický kánon, v roce 1766 je v USA patentován první požární únik – pletený koš, kladka a řetěz – a konečně na prvním kongresu Mezinárodní romské unie (1971) byl 8. duben ustanoven Mezinárodním dnem Romů!

My však zůstaneme u výročí našeho a oslavíme je mj. novou akcí – Jarním balíčkem JTP (viz další strana), kde se též sejdeme zakladatelé, pamětníci, zasloužilci, bafuňáři, matadoři i nováčci, abychom spolu dobrou vůli měli a směle vykročili k dalším zářným zítřkům. Přijďte, bude veselo!

30 let JTP

Třicet let je strašně dlouhá doba. Před třiceti lety vypadal svět docela jinak než dnes.

Měli jsme jiné priority, jiné obavy, naše práce byla jiná obsahově, finančně, sociálně, ale i organizačně a samozřejmě technologicky. Před třiceti lety mi otec přivezl z ciziny elektronický psací stroj, zázrak moderní techniky. Ukládal si do paměti celý řádek, člověk ten řádek mohl opravovat stále dokola až do naprosté dokonalosti a teprve potom jej vytisknout na papír. Tehdy jsem ze samého nadšení začala vážně přemýšlet o tom, že bych mohla třeba i písemně překládat...

Třicet let je dlouhá doba nejen v životě člověka. Otce zakladatele již zdobí bílé skráně. (Matky zakladatelky ne, ty to řeší drahými přelivy.) Za třicet let vyrostla úplně nová generace tlumočnicků a překladatelů. Mládež, která přišla do jiných podmínek, do jiných sociálních struktur, ale stále stejně plná elánu a nadějí do budoucna, tak jako dnešní ctihodní kmeti kdysi.

A protože organizace má smysl, jen pokud přináší užitek svým členům, musíme dbát na to, aby i JTP šla s dobou a reagovala na měnící se svět kolem nás. Také musíme zajistit, že přežije, i kdyby otcové a matky zakladatelky chtěli postupně do zaslouženého důchodu. V tom spoléháme právě na elán mladší generace, aby převzala štafetu, aby vedla JTP a její členy dál kupředu. Aby v úctě a porozumění napříč generacemi zůstala JTP pevným bodem v rozbouraných vodách dnešního a budoucího světa překladu a tlumočení, bezpečným přístavem pro ty, kdo potřebují pomoc, a odrazovým můstkem pro ty, kteří míří dál.

Jednota tlumočnicků a překladatelů je organizace, kterou jsme před třiceti lety založili proto, abychom si v ní navzájem pomáhali. Jsem plná naděje, že takovou zůstanou napořád.

AMALAINE DIABOVÁ
předsedkyně JTP

VZHLEDEM
K SOUČASNÉ SITUACI
SE NEKONÁ. PROGRAM BUDE
PŘESUNUT NA POZDĚJŠÍ DATUM.

Jarní balíček JTP

Sobota 4. dubna 2020, K-centrum, Senovážné nám. 23, Praha 1, sál č. 16 v přízemí

Jednota tlumočnicků a překladatelů zve na nový formát, určený mladým a začínajícím tlumočnickům a překladatelům, ale nejen jim.

Program

9:00

Zahájení

9:05–09:50

Petra Mračková Vavroušová

Úvod do tlumočnického zápisu

Cílem příspěvku je poskytnout tlumočnickům rady a tipy, jak zefektivnit tlumočnický zápis, jak otáčet stránky bloku a zároveň držet mikrofon nebo jak „rozluštit“ kolegovu notaci. Po krátkém teoretickém úvodu budou následovat praktické ukázky a nácvik tlumočnické notace (CS-CS).

10:00–10:50

Veronika Sejkorová

Příprava na tlumočení

Tlumočení, které zájemce o tuto profesi nacvičuje v jazykových učebnách a tlumočnických kabinách, nebo jako samouk, se v mnoha ohledech liší od praxe. Samotný tlumočnický výkon je sice jádrem zakázky, ale vede k němu dlouhá cesta. Seminář se bude věnovat přípravě faktické, terminologické, mentální a jiné.

11:00–11:50

Alžběta Malkovská

Jak začít překládat a tlumočit na volné noze

V rámci této krátké přednášky se podíváme na to, jaké základní formalities je třeba vyřídit (ŽL, přihlášení se na zdravotní pojišťovnu a ČSSZ), probereme pár pojmů, které by překladatel/tlumočnick na volné noze měl znát, protože se ho mohou týkat (identifikovaná osoba x plátce DPH, datová schránka, elektronický podpis – kde a jak zřídit, autorská smlouva, daňové paušály, daňová evidence, pojištění odpovědnosti z výkonu profese atd.) a v krátkosti se také zmíníme o tom, jaké další kroky je potřeba podniknout k tomu, aby překladatel/tlumočnick po vyřízení formalit mohl začít na trhu reálně působit.

12:00–12:30

přestávka / občerstvení

12:30–13:00

Tomáš Svoboda

Prezentace výsledků Soutěže o nejlepší diplomovou / bakalářskou práci v oboru translatologie

V tomto roce probíhá druhý ročník soutěže, kterou pořádá a dotuje JTP. Budou vyhlášení výherci v obou kategoriích (diplomová práce, bakalářská práce) a osobně si převezmou cenu. Krátce rovněž pohovoří o zaměření své práce.

13:00–13:50

Magdaléna Čevelová

Cenotvorba pro překladatele a tlumočnický

Podle čeho nastavit cenu tlumočení nebo překladu? Co když se částka bude klientovi zdát příliš vysoká? A jak zvyšovat ceny stávajícím klientům? Podobné otázky si někdy položil snad každý překladatel či tlumočnick na volné noze. Ve svém příspěvku na ně zkusím nabídnout odpovědi. Podíváme se na to, které faktory mají na správnou cenu skutečně vliv, a jak s nimi v podnikání pracovat.

14:00–14:50

Kateřina Středová

Překladové paměti, slovníky a strojový překlad v nástrojích CAT – jak je využívat účelně a bezpečně?

Čím se od sebe liší překladové paměti a slovníky využívané v nástrojích CAT, jak ve skutečnosti fungují? Jak je využívat co nejučelněji a jaké funkce nám k tomu nabízejí? A je možné používat strojový překlad s klidem v duši a s ohledem na zachování bezpečnosti klientových dat? Přednáška si klade za cíl poodhalit procesy, které v těchto nástrojích probíhají, a na příkladech z praxe ukázat, jak je můžeme mnohostranněji využívat, když jim lépe porozumíme.

14:50–15:30

přestávka / občerstvení

15:30–17:00

Miroslav Pošta

Titulkování v kostce

Začínáte s titulkováním nebo o této překladatelské disciplíně uvažujete? Dozvíte se, v jakých programech titulkáři pracují, jak při práci postupují, jaká pravidla musí dodržovat a jaké chyby se v titulcích objevují nejčastěji. Přednášející je titulkář a autor publikací o titulkování.

Pro účast je nutné předem se registrovat a zaplatit!

Cena 500 Kč

- snížená cena pro **studenty** a členy **KST ČR: 150 Kč**
- zdarma – ale též po nutné registraci předem – pro členy **JTP, ASKOT a ČKTZJ.**

Registrujte se e-mailem na JTP@JTPunion.org nebo poštou na adresu JTP, Senovážné nám. 23, 110 00 Praha 1

Platba je možná i v hotovosti na sekretariátu JTP v návštěvní době (viz www.jtpunion.org) nebo převodem:

- platby z České republiky: č. ú. 2800245144/2010 (FIO Banka)
- platby ze zahraničí: SWIFT/BIC: FIOBCZPPXXX, IBAN: CZ50 2010 0000 0028 0024 5144

Do zprávy pro příjemce uveďte své příjmení a text „Balíček 2020“. Společně s přihláškou pošlete i doklad o provedené platbě – stačí skan či xerokopie. Z organizačních důvodů žádáme osoby, které si přejí vystavit fakturu, o zaslání fakturačních údajů zároveň s přihláškou. Zahraničním subjektům nemůžeme vystavit fakturu, pouze potvrzení o provedení platby. V případě zrušení účasti na školení méně než 5 dnů před konáním kurzu nejsme z organizačních důvodů schopni vrátit účastnický poplatek.

Změna programu vyhrazena! Případné aktualizace sledujte na www.JTPunion.org.

Trnitá cesta k novému zákonu o soudních tlumočnících a překladatelích

Milé kolegyně a kolegové,

Poslanecká sněmovna schválila 3. prosince 2019 samostatný zákon o soudních tlumočnících a soudních překladatelích.

Zákon v původně navrhované podobě vyvolal mezi soudními tlumočníky celou řadu pochybností a značnou nespokojenost. Díky

výjimečnému nasazení pracovní skupiny soudních tlumočnicků, která vznikla již v létě 2019 a zahrnovala zástupce Iniciativy Za lepší zákon o soudních tlumočnících a překladatelích, všech profesních tlumočnických a překladatelských organizací (ASKOT, ČKTZJ, JTP, KST ČR) a také velmi angažované jednotlivce z řad soudních tlumočnicků, byl připraven návrh novely čerstvě schváleného zákona (o tom též v minulém čísle ToP). Poslankyně Helena Válková a Olga Richterová tento návrh podpořily, stejně jako předsedové všech poslaneckých klubů. Poslanecká sněmovna novelu schválila 29. ledna 2020 zjednodušeným postupem podle § 90 odst. 2 jednacího řádu PSP ČR v prvním čtení a 11. března 2020 bude tento právní předpis předmětem hlasování v Senátu ČR. Doufáme, že novela bude v senátu potvrzena a předpisy v nové, pro soudní tlumočníky přijatelnější formě, vstoupí v platnost 1. ledna 2021.

Oslovili jsme senátory a poslance, kteří intenzivně spolupracovali s pracovní skupinou soudních tlumočnicků a napříč politickými stranami usilovali o zlepšení právní úpravy činnosti

soudních tlumočnicků a překladatelů a o odstranění či alespoň zmírnění ustanovení, která byla pro soudní tlumočníky a překladatele jen obtížně přijatelná.

První z oslovených byla poslankyně a místopředsdkyně Pirátské strany Olga Richterová.

Katarzyna Filgasová: Vystudovala jste překladatelství a tlumočnictví na Karlově univerzitě v Praze. Do jaké míry je toto vzdělání přínosné ve Vaši současné funkci?

Olga Richterová: Velmi! Netušila jsem zprvu, kolik mě toho škola naučila o státní správě. Tlumočila jsem na škole témata od zdravotnictví po turismus. V praxi jsem pak tlumočila leccos z prostředí církví nebo Evropské unie. To vše se mi ve veřejné službě enormně hodí.

Moje vzdělání mi pomáhá i v rychlém pochopení zcela nového tématu a ve vyhmátnutí toho podstatného. „Myšlenkové bubliny“ tomu říkaly zkušené vyučující, a vedly nás k pochopení obsahu i struktury projevu. Po šesti letech veřejného angažmá a dvou letech

v Parlamentu jsem stále více vděčná svým učitelům a univerzitě.

K. F.: V loňském roce byl po mnoha letech schválen nový zákon o soudních tlumočnících a soudních překladatelích, letos probíhá proces schvalování novely tohoto zákona. Jste

jednou z autorek této novely. V čem byl podle Vás legislativní proces týkající se tohoto zákona výjimečný?

O. R.: Výjimečnost spatřuji v tom, že ještě než vstoupil v platnost původní tisk 73, již se pracovalo na jeho novele. A to ve spolupráci s tlumočníky, aby se dosáhlo konsenzu a napravily se nedostatky původního návrhu. Nevznikl díky tomu zmatek v praxi. V účinnost vstoupí změny jako jeden celek. Připomínky Pirátů, resp. tlumočnicků z praxe, byly podány jako pozměňovací návrhy původní novely. Neprošly. Poté jsme ve Sněmovně neschválili novelu vrácenou Senátem. Jakub Michálek navrhl přerušování jednání. A následně už to šlo, a s prof. H. Válkovou jsme se spolu se skupinou tlumočnicků aktivně účastnily jednání s ministerstvem. Ve finále byly všechny původní připomínky zapracovány. Ve vyjednávání se povedlo upravit výši sankcí, zrušit archivační povinnost, rozšířit možnost odmítnutí úkonu či naopak zavázat orgány veřejné moci k větší součinnosti.

K. F.: Jak vnímáte vznik a aktivity pracovní skupiny soudních tlumočnicků?

Poslankyně Olga Richterová s překlady, na nichž se podílela.

foto ALEŠ VOPAT

O. R.: Byla profesionální, věcná, schopna dohody. Děkuji moc za to zapojení odborné veřejnosti.

K. F.: Zvýší podle Vás zákon v novelizované verzi zájem o výkon profese soudního tlumočnicka a překladatele? Nevznikne situace podobná té, k níž došlo u soudních znalců, kdy po zavedení nového zákona v roce 2019 zájem o tuto profesi evidentně klesá?

O. R.: Díky těm prosazeným zlepšením, poučením z praxe, by nyní nastavení systému pro tlumočnický odrazující být nemělo. Povedlo se zvýšit i práva tlumočnicků, např. na součinnost. Ovšem v praxi jde o vyhlášku. Zejména o odměňování.

Rozhovor poskytl taktéž senátor Marek Hilšer.

Edita Jiráková: V loňském roce byl po mnoha letech schválen nový zákon o soudních tlumočnících a soudních překladatelích. Díky úsilí pracovní skupiny soudních tlumočnicků byla letos v lednu sněmovnou schválena novela tohoto zákona. V čem byl podle Vás legislativní proces týkající se tohoto zákona výjimečný?

Marek Hilšer: Výjimečný byl v tom, že odmítnutí zákona v Senátu nakonec vedlo k tomu, že předkladatel přikročil k vytvoření novely zákona ještě dříve, než bylo o vráceném zákonu hlasováno v Poslanecké sněmovně. Podařilo se přimět ministerstvo, aby vyslyšelo volání tlumočnické a překladatelské obce a rychlou novelizací vylepšilo svůj

původní návrh. To se nestává často, řekl bych, že zcela výjimečně.

E. J.: Jste jedním ze senátorů, kteří stáli u vzniku pracovní skupiny soudních tlumočnicků na půdě Senátu. Jak vnímáte vznik a aktivity pracovní skupiny soudních tlumočnicků?

M. H.: Během projednávání zákona v Senátu jsem registroval řadu oprávněných připomínek z řad odborné veřejnosti. Původní záměr byl schválit některé pozměňovací návrhy, které by řešily ty nejhrubější nedostatky. Zákon ale nakonec nebyl v Senátu schválen jako celek. To jsem vnímal jako určité selhání, a proto jsem hned po hlasování oslovil senátory Vystrčila a Goláně, abychom překladatelům a tlumočnickům nějakým způsobem pomohli a neutěšenou situaci řešili. Vznikl nápad vytvořit pracovní skupinu, která by vypracovala alternativní návrh k novému nepovedenému zákonu. Podařilo se tím sjednotit různé tlumočnické reprezentace, takže vznikl soustředěný tlak na Ministerstvo spravedlnosti, které po společném lobování naší skupiny v dolní sněmovně usoudilo, že jeho nekompromisní prosazování bylo příliš riskantní. Mohlo se stát, že by nenašlo 101 poslanců, které po odmítnutí zákona Senátem potřebovalo. Vznik a aktivita této skupiny je dobrým příkladem, že má smysl se ozvat, i když se situace jeví zcela beznadějně. Věřím, že nyní se podaří novelu zákona v Senátu schválit.

E. J.: Zvýší podle Vás zákon v novelizované verzi zájem o výkon profese soudního tlumočnicka a překladatele? Nevznikne situace podobná té, ke které

Senátor Marek Hilšer

foto TOMÁŠ KOZEL

Předseda Senátu Miloš Vystrčil

zdroj KANCELÁŘ SENÁTU

došlo u soudních znalců, kdy po zavedení nového zákona v roce 2019 zájem o tuto profesi evidentně klesá?

M. H.: Upřímně, toto nedokáži zcela fundovaně posoudit. Svou roli považuji spíše za katalyzační, nežli odbornou, a jsem připraven dále naslouchat potřebám odborné veřejnosti. Věřím, že po otevření dialogu se tlumočnické a překladatelské reprezentaci spolu s některými poslanci podařilo přimět ministerstvo k zapracování důležitých připomínek, na něž před naší společnou akcí nereagovalo nebo je nechtělo reflektovat. Snad byl nalezen alespoň takový kompromis, který by současnou situaci po mnoha letech zlepšil.

Po uzávěrce tohoto čísla TOP-u jsme obdrželi odpovědi i od předsedy Senátu ČR, pana Miloše Vystrčila, s nímž hovořila opět Edita Jiráková.

E. J.: V loňském roce byl po mnoha letech schválen nový zákon o soudních tlumočnicích a soudních překladatelích. Díky úsilí pracovní skupiny soudních tlumočnicků byla letos v lednu sněmovnou schválena novela tohoto zákona. V čem byl podle Vás legislativní proces týkající se tohoto zákona výjimečný?

M. V.: Jednoznačná odpověď neexistuje, neboť osobně si myslím, že v tomto případě platí, že správně je, že legislativní proces zároveň byl i nebyl

výjimečný. Pokusím se to vysvětlit.

Legislativní proces nebyl výjimečný v tom, že jsme ze sněmovny obdrželi návrh na přijetí tří tisků – dvou zákonů a jednoho změnového zákona. Zároveň se pouze jeden zákon rušil a zároveň nově navržené zákony byly velmi nekvalitní. Pro mě nic překvapivého, neboť kvalita zákonů přicházejících ze sněmovny nebývá v poslední době nejlepší. Senát tedy všechny tři tisky vrátil sněmovně s návrhem na zamítnutí, neboť dle většinového názoru Senátu se takto nekvalitně pracovat nemá.

Legislativní proces byl naopak výjimečný v tom, že se do celého legislativního procesu ve sjednoceném šiku dokázaly svými radami, připomínkami a osobní angažovaností zapojit všechny skupiny soudních tlumočnicků a překladatelů. Jejich erudice, kvalitní argumentace a urputnost potom způsobila, že si sněmovna jednoduše netroufla veto Senátu přehlasovat a slíbila, že se k zákonu o soudních tlumočnicích a překladatelích i po schválení ještě vrátí a navrhne jeho novelizaci ještě dříve než nabyde účinnosti. Toto se nyní skutečně děje. Musím napsat, že to považuji za skutečnost opravdu výjimečnou a osobně nepamatuji, že by se toto někdy v minulosti při jednání se sněmovnou Senátu podařilo.

E. J.: Jste jedním ze senátorů, kteří stáli u vzniku pracovní skupiny soudních tlumočnicků na půdě Senátu. Jak vnímáte vznik a aktivity pracovní skupiny soudních tlumočnicků?

M. V.: Naznačil jsem to již v předchozí odpovědi. Skupina zástupců soudních tlumočnicků a překladatelů měla díky své erudici, aktivitě, slušnosti a zároveň znovu to slovo použiji také – svojí urputností – zásadní vliv na to, že bude zákon o soudních tlumočnicích a překladatelích ještě před nabytím účinnosti s velkou pravděpodobností novelizován. Za sebe říkám, že bylo pro mě radostí s takovými lidmi spolupracovat. Nevím, zda tuto skupinu lidí jejich kolegyně a kolegové ocení, určitě si to zaslouží. Já osobně jim za argumentační výstavu, kterou nám poskytli a celou jejich práci velmi děkuji. V rámci následné spolupráce lze nakonec dle mého názoru ocenit i přístup ministerstva spravedlnosti a předkladatelů zákona. Schopnost uznat chybu nebo nedokonalost a projevit reálnou vůli ji napravit není samozřejmostí.

E. J.: Zvýší podle Vás zákon v novelizované verzi zájem o výkon profese soudního tlumočnicka a překladatele? Nevznikne podle Vás situace podobná té, ke které došlo u soudních znalců, kdy po zavedení nového zákona

v roce 2019 zájem o tuto profesi evidentně klesá?

M. V.: Toto neumím posoudit. Předpokládám ale, že právě akceptace a zapracování změn do novely zákona by tomuto měly zabránit.

Přijetím nového zákona však úsilí pracovní skupiny soudních tlumočnicků zdaleka nekončí. Skupina zapracovala odborné připomínky k prováděcí vyhlášce do textu rozpracované vyhlášky, zveřejněné na portálu Poslanecké sněmovny PČR, a zaslala je koncem února 2020 spolu se stručným odůvodněním

zástupcům Ministerstva spravedlnosti, kteří se skupinou o novele zákona o soudních tlumočnících jednali. O dalším dění Vás budeme informovat v bulletinu ToP a v rámci facebookové skupiny soudních tlumočnicků.

KATARZYNA FILGASOVÁ, EDITA JIRÁKOVÁ

Došlo těsně před vydáním tohoto čísla:

18. března 2020 Senát ČR schválil návrh novely tlumočnického zákona, na kterém společně pracovaly všechny profesní organizace: Asociace konferenčních tlumočnicků Askot, Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, Iniciativa Za lepší zákon o soudních tlumočnících a překladatelích, Jednota tlumočnicků a překladatelů, Komora soudních tlumočnicků ČR, sdružené do pracovní skupiny soudních tlumočnicků a překladatelů.

Pracovní skupina zaslala Ministerstvu spravedlnosti ČR komplexní pozměňovací návrh vyhlášky a čeká na vyjádření a zahájení jednání.

Senát zařadil tisk na svou 17. schůzi a projednal jej dne 18. 3. 2020.

Svým usnesením č. 327, v hlasování č. 41, projednal tento tisk s výsledkem jednání – schvaluje návrh zákona.

E. J.

Redakce tímto děkuje paní poslankyni Olze Richterové, panu senátorovi Markovi Hilšerovi a předsedovi Senátu Parlamentu ČR, panu Miloši Vystrčilovi, za ochotu a čas věnovaný rozhovorům pro náš časopis.

JEDNOTA TLUMOČNÍKŮ A PŘEKLADATELŮ JEDNOTA TLMOČNÍKOV A PREKLADATEĽOV

Membre de la Fédération internationale des traducteurs
člen Asociácie prekladateľských a tlmočnických organizácií Slovenska

Hospodářská komora ČR
Na Florenci 2116/15
110 00 Praha 1
office@komora.cz

k rukám prezidenta Hospodářské komory ČR pana Vladimíra Dlouhého

Na vědomí:

Úřad vlády ČR, Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Asociace konferenčních tlumočnicků ASKOT, ČKTZJ, Iniciativa za lepší zákon o soudních tlumočnicích, JTP z.s., Odborový svaz Jednota tlumočnicků a překladatelů, Komora soudních tlumočnicků ČR – KST ČR

V Praze 19. března 2020

Vážený pane prezidente,

současná situace vyvolaná pandemií koronaviru způsobuje poměrně značné obavy i v řadách překladatelů, tlumočnicků a soudních tlumočnicků.

Tlumočníci a překladatelé jsou zcela závislí na mezinárodních kontaktech a celá řada z nich se prakticky ze dne na den ocitla bez zdroje příjmů. Jsme si plně vědomi toho, že opatření přijatá v souvislosti s koronavirem budou mít závažný dopad na většinu odvětví, čemuž se nevyhne ani naše profese.

Velice oceňujeme vstřícné kroky vlády a dalších institucí v oblasti daní a dalších povinných plateb. Dovolujeme si však upozornit, že pro mnohé z nás by pouhý odklad povinných plateb byl řešením nedostatečným, a s ohledem na významný pokles příjmů se celá řada překladatelů a tlumočnicků nejspíše ocitne na pokraji svých finančních možností.

Proto si dovoluujeme deklarovat naši podporu pro všechny kroky Hospodářské komory ČR, jejichž cílem bude osvobození OSVČ od povinných plateb do doby, než se situace vrátí do běžných kolejí. Zároveň velmi vítáme balíček liberačních opatření Ministerstva financí ČR, vstřícný krok zdravotních pojišťoven v podobě prodloužení lhůty pro podání přehledů o příjmech a výdajích za rok 2019, jakož i nejnovější iniciativu Ministerstva práce a sociálních věcí, které zvažuje odpuštění sociálního pojištění na nezbytně nutnou dobu jako jednu z variant pomoci drobným živnostníkům.

Současně jsme připraveni poskytnout Hospodářské komoře ČR věcnou pomoc v jejím úsilí o usnadnění podmínek pro fungování OSVČ v aktuální, velmi složité situaci.

S úctou,

Amalaine Diabová
předsedkyně Jednoty tlumočnicků a překladatelů
a Odborového svazu Jednota tlumočnicků a překladatelů

Eva Gorgolová
předsedkyně představenstva
Komory soudních tlumočnicků ČR

Daniel Svoboda
předseda Asociace konferenčních tlumočnicků

Edita Jiráková, zástupce
Iniciativy za lepší zákon o soudních tlumočnicích

Senovážné nám. 23, 110 00 Praha 1, ČR - ☎: 224 142 312, 224 142 517	JTP@JTPunion.org
Bank. spojení: č. ú. 2800245144/2010 (FIO, V Celnici 10, 117 21 Praha 1) BIC: FIOBCZPPXXX, IBAN: CZ502010000002800245144, IČO: 00505676 - DIČ: CZ00505676	www.JTPunion.org

Z translátologické bibliografie

Babel, časopis Mezinárodní federace překladatelů FIT, roč. 65, č. 2, 2019. ISSN 0521-9744.

Druhé číslo časopisu Babel z roku 2019 obsahuje celkem osm odborných statí, věnovaných řadě aspektů procesu překladu a tlumočení. Postupně se na ně podíváme.

V prvním článku *Xuanmin Luo* z Guangxi univerzity (čínská autonomní oblast Kuang-si) a *Jiachun Zhu* z univerzity Čching-chua (Peking), představují výsledky své sociální, kulturní a historické analýzy jednotlivých překladů pohádek Hanse Christiana Andersena do čínštiny a ukazují, jak se tyto překlady a strategie a přístupy překladatelů v průběhu celého 20. století postupně měnily.

Ve druhé stati, jejíž autorkou je *Karin Vila Sánchez* z univerzity ve španělské Granadě, z Fakulty překladu a tlumočení, se dočteme o rostoucí roli mezijazykového, interkulturního a sociálního mediátora, který plní i roli komunitního tlumočnicka, a to zejména v Evropě, kde se setkáváme se stále větším počtem migrantů, kteří nehovoří jazykem majoritní společnosti. Příprava a vzdělávání mediátorů však nejsou dosud nijak regulované. Autorka proto analyzuje specifické jazykové potřeby a aktivity těchto interkulturních mediátorů v kontextu španělsky hovořících migrantů v německy mluvících zemích. Konstatuje, že je potřeba tyto mediátory připravit jak po jazykové – terminologické stránce, tak i po komunikační stránce. V článku se zabývá podrobně především nepřímoou řečí, která zejména v němčině je značně rozšířená a rozmanitá, a proto si zaslouží pozornost i při přípravě a školení mediátorů s touto jazykovou kombinací.

Třetí příspěvek od *Sergijje Sydorenka* z Národní letecké univerzity v Kyjevě, z Oddělení anglické filologie a překladu, se zajímá o to, proč byla *Mlynářova povídka* (*The Miller's Tale*) z Canteberských povídek od G. Chaucera v průběhu staletí stigmatizována, proč byla považována za obscenní a nevhodnou pro průměrného čtenáře. Autor postupně stručně rozebírá jednotlivé „modernizované“ a upravené verze této povídky z 18. a 19. století a pak se již podrobně zaměřuje na její čtyři hlavní „překlady“ do moderní angličtiny ve 20. století a na počátku 21. století. Decentnost, respektive prudérnost těchto převodů způsobila, že záměr Chaucera

a skutečné místo této povídky nebyly nikdy ani správně pochopeny a ani správně oceněny.

Ve čtvrtém článku *Noor F. Al-Yasin* z univerzity v Petře a *Ghaleb A. Rabab'ah* z Jordánské univerzity v Ammánu zkoumají konotativní ekvivalenci tabuizovaných slov v hudebních amerických hip-hopových filmech a jejich audiovizuální překlad do arabštiny. Porovnávají anglické a arabské (fanouškovské) titulky ze tří značně rouhavých hip-hopových amerických

filmů obsahujících vulgarismy (*8 Mile; Straight Outta Compton* a *All Eyez on Me*) a to pomocí kvalitativní analýzy dat. Používají k tomu typologii nadávek od Ljunga (2011: *Swearing: A Cross-Cultural Linguistic Study*). Arabské titulky jsou mnohem eufemističtější a je v nich i řada vynechávek. Obě tato řešení jsou vyvolána omezeními, jež si žádá arabská kultura. Autoři přicházejí i s jistými návrhy, jak by mohli překladatelé postupovat v situaci, kdy jsou konfrontováni s podobnými kulturními překážkami.

Pátá stať od *Virginie Kwok* z Čínské univerzity v Hongkongu se zamýšlí nad etikou a estetikou v překladu v dnešním post-moderním světě, kde podle autorky převládá pluralismus názorů a relativismus, přičemž ona ale trvá na tom, že základní hodnoty jako je zdraví a blahobyt lidstva, by měly zůstat zachovány, aby nedošlo k degradaci

kultury. Svůj výzkum opírá o analýzu kreativity v uměleckém překladu mezi čínštinou a angličtinou na jedné konkrétní divadelní hře a ve své analýze cituje i našeho Jiřího Levého.

Šestý článek od *Beatriz Naranjo Sánchez* z univerzity ve španělské Murcii zkoumá narativní emoční angažovanost literárních překladatelů a jaký to může mít dopad na kvalitu překladu a kreativitu v cílovém jazyce. Svůj výzkum opírá zejména o tzv. paradox příjemného smutku a srovnává překlad dvou typů textů – smutně a šťastně laděných. Dospívá k osobnímu závěru, že vizualizace a emoční angažovanost překladatele mohou vést k překladům vyšší kvality. Zároveň uznává, že je potřeba dalšího výzkumu a také jistá korekce její metodologie, aby výsledky byly skutečně statisticky významné.

V sedmé stati *Sun Kun* z Eberhardovy-Karlovovy univerzity v Tübingenu píše o specifikách tematického řetězce, který je charakteristický a typický pro čínské projevy. Díky podrobné analýze těchto tematických řetězců lze zajistit, aby překlad anglického textu do čínštiny působil přirozeně a idiomaticky. Autorka na základě kontrastivní analýzy poskytuje přehled účinných strategií, jež mohou být užitečné jak pro samotné překladatele do čínštiny, tak i při přípravě studentů na profesi překladatele.

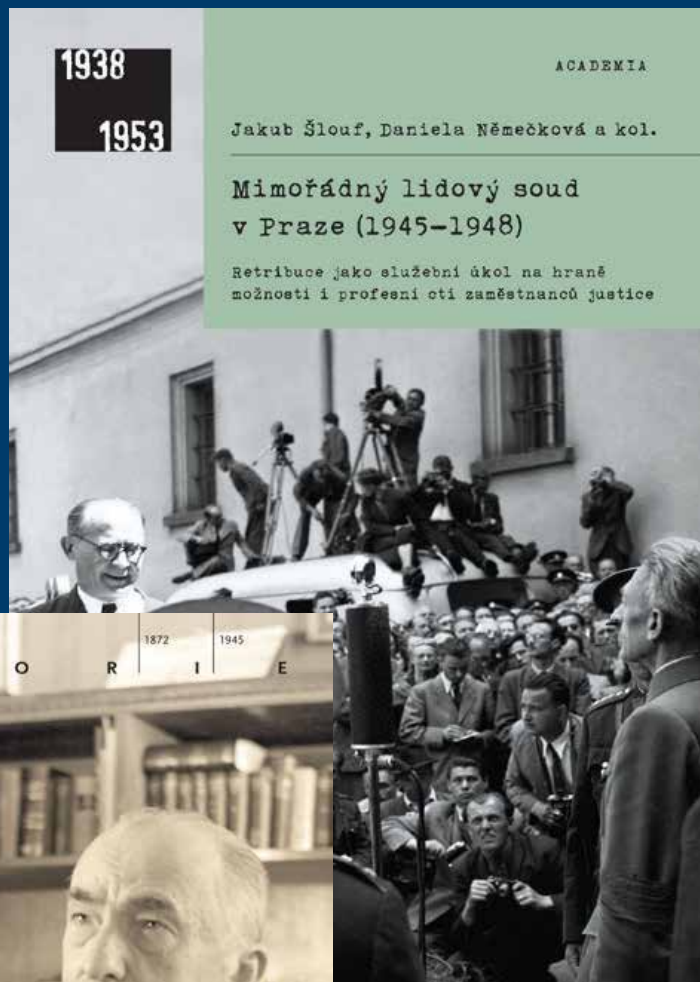
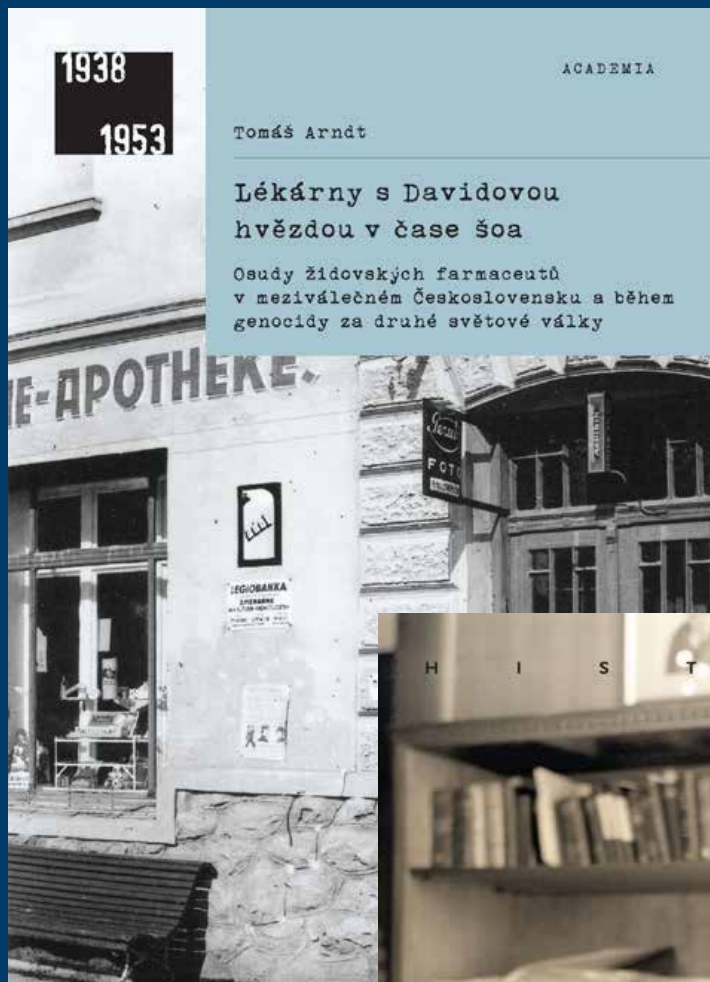
Poslední příspěvek od *Susanne Klinger* z Hacettepe univerzity v Ankaře se zaměřuje na opakování, jako na jeden z běžně používaných literárních postupů pro vytváření asociačních sítí či paralelních struktur v textu. Pro překladatele je to však velká výzva. Autorka to dokazuje na analýze německého překladu anglického literárního cestopisu od Michaela Cunninghama *Konec země – procházka Provincetownem* (*Lands End: a Walk in Provincetown*) a konstatuje, že stejného účinku může překladatel dosáhnout zcela jinými stylistickými prostředky.

V části Bibliografické informace je uveřejněna podnětná recenze publikace *Audiovisual translation: Theoretical and methodological challenges.*, jejímiž editory jsou Yves Gambier a Sara Ramos Pinto a vyšla v roce 2018 v prestižním nakladatelství John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia.

PROF. PHDR. IVANA ČEŇKOVÁ, CSC.
ÚTRL FF UK

NOVINKY

NAKLADATELSTVÍ ACADEMIA

SLOVNÍK ROKU 2020

Do 27. ročníku soutěže pořádané Jednotou tlumočnicků a překladatelů (JTP) bylo přihlášeno 45 titulů. Odborná porota, složená ze zástupců profesních překladatelských a tlumočnických organizací z ČR a SR a dalších odborníků, zasedala 3. 2. 2020.

Hlavní cenu SLOVNÍK ROKU 2020 získal:

IVO VASILJEV,
NGUYỄN QUÝẾT TIẾN:

VELKÝ UČEBNÍ ČESKO-VIETNAMSKÝ SLOVNÍK

Đại từ điển giáo khoa Séc-Việt.

1.– 6. díl.

Fornica Graphics – Osvěta – Nguyen Le Hoang, Praha 2013–2019.
(Cena je spojena s finanční odměnou 20 000 Kč, kterou věnuje JTP)

Na druhém místě byl hodnocen titul:

RADOVAN GARABÍK A KOL.:

RETROGRÁDNY SLOVNÍK SÚČASNEJ SLOVENČINY

Slovné tvary na báze Slovenského národného korpusu

VEDA, Bratislava 2018

Na třetím místě se umístila publikace:

NADĚŽDA BLAŽÍČKOVÁ-HOROVÁ,
ELIŠKA HAVLOVÁ:

OLDŘICH BLAŽÍČEK

Academia, Praha 2019

Cena poroty za slovník:

RADOVAN GARABÍK A KOL.:

RETROGRÁDNY SLOVNÍK SÚČASNEJ SLOVENČINY

Slovné tvary na báze Slovenského národného korpusu

VEDA, Bratislava 2018

(Cena je spojena s finanční prémie 10 000 Kč, kterou věnuje Asociace konferenčních tlumočnicků ASKOT)

2.

ANTONI KROH:

Z POLŠTINY DO LIDŠTINY ANEB SOUKROMÝ LEXIKON SOUČASNÉ POLŠTINY

(Z polskiego na nasze czyli Prywatny leksykon współczesnej polszczyzny)

Wydawnictwo Iskry, Warszawa, 2019

3.

VÝKLADOVÝ TERMINOLOGICKÝ SLOVNÍK ELEKTRONICKÝCH KOMUNIKACÍ – 2019

(anglicko-slovenský
a slovensko-anglický)

Národný sekretariát ETSI, Inštitút
elektronických komunikácií
a Výskumný ústav spojov, n. o.,
Banská Bystrica 2019

a

EVA ONDRČKOVÁ, DANUŠA LIŠKOVÁ:

Nemecko-slovenský ekonomický slovník online

2019

Cena poroty za encyklopedii přírodovědnou:

MILOSLAV ŠIMEK A KOL.:

ŽIVÁ PŮDA. 1. díl BIOLOGIE PŮDY, 2. díl EKOLOGIE, VYUŽÍVÁNÍ A DEGRADACE PŮDY

Academia, Praha 2019

2.

Zdeněk Kaplan (ed.):

KLÍČ KE KVĚTENĚ ČESKÉ REPUBLIKY

Academia, Praha 2019

3.

PAVEL ŠKÁCHA, JAKUB PLÁŠIL,
VLADIMÍR HORÁK:

JÁCHYMOV: MINERALOGICKÁ PERLA KRUŠNÝCH HOR

Academia, Praha 2019

Cena poroty za encyklopedii historickou:

JIŘÍ FIDLER

DĚJINY ČESKOSLOVENSKÝCH LEGIÍ V DATECH

Universum – Euromedia Group,
Praha 2019

2.

MARTIN KUNA, MARCELA STARCOVÁ,
JANA MAŘÍKOVÁ-KUBKOVÁ:

STO LET V ARCHEOLOGII

Academia, Praha 2019

3.

FILIP VOJTÁŠEK:

POD PALBOU HLOUBKAŘŮ. ÚTOKY AMERICKÝCH A BRITSKÝCH STÍHAČÍCH LETOUNŮ NA POZEMNÍ CÍLE V ČESKÝCH ZEMÍCH V LETECH 1944 A 1945

Academia, Praha 2019

Cena poroty za encyklopedii všeobecnou:

NADĚŽDA BLAŽÍČKOVÁ-HOROVÁ,
ELIŠKA HAVLOVÁ:

OLDŘICH BLAŽÍČEK

Academia, Praha 2019

2.

PETR KALINA:
HLUBOKÉ MĚSTO
Academia, Praha 2019

3.

PETR KOVAŘÍK:

STUDÁNKY ČESKÝCH POVĚSTÍ A LEGEND

Universum – Knižní klub –
Euromedia Group, Praha 2019

Čestná uznání:

BARBARA MAGIEROWA, ANTONI KROH:

Z POLŠTINY DO LIDŠTINY ANEB SOUKROMÝ LEXIKON SOUČASNÉ POLŠTINY

(Z polskiego na nasze czyli
Prywatny leksykon współczesnej
polzczyzny)

Wydawnictwo Iskry, Warszawa, 2019

AXEL GUTJAHR:

PĚVCI. NA ZAHRADĚ A V PARKU

Esence – Euromedia Group, Praha
2019

Velký česko-ruský slovník

(na internetu)

Slovanský ústavu AV ČR, Praha 2019

Porota zasedala ve složení:

PhDr. Milena Horálková
(Komora soudních tlumočnicků ČR)

Petr Kautský
(časopis ToP/tlumočení-překlad/
předseda poroty)

PhDr. Jiří Našinec
(Obec překladatelů)

PhDr. Vanda Obdržálková
(Ústav translatologie Filozofické
fakulty Karlovy Univerzity v Praze)

Mgr. Lenka Okrouhlíková, PhD.
(Česká komora tlumočnicků
znakového jazyka)

PhDr. Ivana Pecháčková
(Svaz českých knihkupců
a nakladatelů)

PhDr. Silvia Semaková
(Slovenská spoločnosť
prekladateľov odbornej literatúry)

Barbora Stejskalová
(Jednota tlumočnicků a překladatelů)

Mgr. Šárka Valverde (Asociace
konferenčních tlumočnicků ASKOT)

Olga Vašková (měsíčník Čtenář)

Výše uvedené ceny budou slavnostně vyhlášeny a předány autorům a nakladatelům během programu JTP na 26. mezinárodním knižním veletrhu SVĚT KNIHY PRAHA 2020 v pátek 15. května 2020 ve 13.00 hod. v Literárním sále v pravém křídle Průmyslového paláce.

Všechny tyto tituly, přihlášené do hodnoceného ročníku, můžete zhlédnout na našich webových stránkách na adrese: www.jtpunion.org/Soutez-Slovník-roku

Ohlédnutí za loňským Jeronýmem

Bohaté diskuse se zúčastnil i JUDr. Jeroným Tejc, náměstek z Ministerstva spravedlnosti.

V minulém čísle jsme se věnovali prvním z Jeronýmových dnů 2019. Nyní plníme slib a přinášíme dokumentaci ze dne druhého, tedy ze soboty 2. listopadu.

Program zahajovala tradičně problematika soudního tlumočení, tentokrát byla ovšem přítomna celá pracovní skupina soudních tlumočnicků (o její práci viz ToP 134/2019 a prezentace na webu zde:

www.jtpunion.org/K-profesi/Prednasky-z-Jeronymovych-dnu/Novo-sance-nebo-novy-problem-%E2%80%93-k-aktualni-situaci

P. S. Některé záznamy z vystoupení a prezentace najdete na našem webu

<http://www.jtpunion.org/K-profesi/Prednasky-z-Jeronymovych-dnu>

Tomáš Duběda, Vanda Obdržálková a David Mraček z ÚTRL FF UK představili svou novou publikaci *Překlad do nemateřského jazyka. Fakta, otázky, perspektivy*.

Otázce *Kam směřuje automatizace překladatelské činnosti?* se věnoval Tomáš Svoboda v dalším pokračování oblíbeného cyklu „Budoucnost překladatelské profese“.

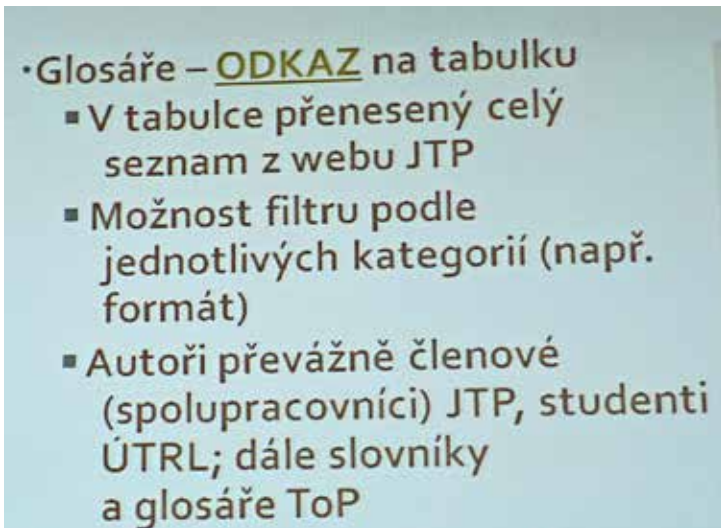
Tomáš Červeny za STAR CZECH představil novinky v Service Packu 11 a 12 pro Transit NXT.

O profesních organizacích audiovizuálních překladatelů a zkušenostech ze Slovenska a ze světa hovořily Mirka Brezovská a Emília Perez, za moderování Miroslava Pošty.

Hana Jungová ze SG SCIC informovala o nových technologiích, digitalizaci a konferenčním tlumočení v institucích EU.

Tomáš Svoboda vystoupil znovu a informoval o postupu prací na nové terminologické databázi JTP.

Ivana Hrubá z Belisha Beacon se věnovala dalšímu vzdělávání překladatelů.

Novinkou Jeronýmových dnů byl *Překladačský „duel“*, v němž Viktor Janík a Richard Podaný komentovali své překlady stejného literárního textu, za moderování redaktora a překladatele Petra Onufara.

O současném pracovním trhu tlumočnicků znakového jazyka, jeho možnostech, problémech a výzvách, nás informovaly Monika Boháčková a Naďa Hynková Dingová,...

...zatímco Michaela Dudková a Terezie Vasilovčik Šustová z organizace Tichý svět se zaměřily na Online tlumočení znakového jazyka.

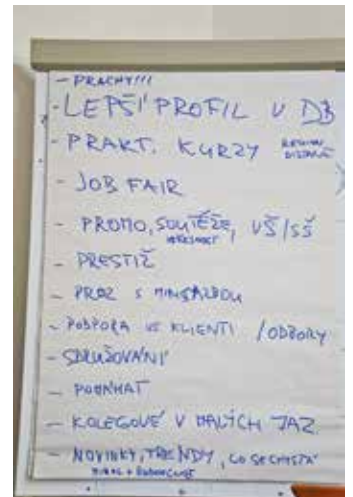
Rádi jsme přivítali autory slavné publikace (i webu) *Hacknutá čeština. Neortodoxní slovník dnešní mateřštiny* (čestné uznání v soutěži Slovník roku 2019) Martina Kavku a Michala Škrabala, moderování se ujala Anežka Charvátová.

Hlavní sobotní přednášku *Co se aktuálně umí a neumí ve strojovém překládání a tlumočení* přednesl pan docent Ondřej Bojar z Ústavu formální a aplikované lingvistiky MFF UK.

Martin Janda se ve svém „akvariu“ ptal přítomných, čím by se dali od JTP přesvědčit, že stojí za to do této bohubilé organizace vstoupit.

Některé z odpovědí.

Bohaté diskuse probíhaly i v kuloárech, např. na této fotce Ivanka, Amalainka a Hanka, příjmení budete znát.

Omlouváme se některým z vystupujících, že se na ně zde nedostalo – nestihli jsme vše nafotit, tak snad příště.

Příjemný závěr dne nám připravilo hudební trio Dufek-Filgas-Janda spolu s Pěveckým sborem pražských tlumočnic.

Translating Europe Forum 2019

„Přidaná hodnota překladu“ z mnoha perspektiv

Na začátku listopadu loňského roku se v Bruselu konal již šestý ročník konference EU s názvem Translating Europe Forum (TEF), zabývající se současnými problémy a výzvami překladatelské profese v celoevropském kontextu. Motto tentokrát znělo „Překlad všude kolem nás – přidaná hodnota překladu pro byznys a společnost“ a v průběhu dvou dnů si účastníci mohli vyslechnout několik desítek příspěvků a zapojit se do debat. Na akci zavítala přibližně tisícovka lidí, zejména profesionálních překladatelů, translatoLOGŮ a studentů z celé Evropy, ale konference byla otevřená i zájemcům z řad široké veřejnosti. Jelikož Ústav translatoLOGIE FF UK je součástí univerzitní sítě EMT (*European Master's in*

Translation), má právo na TEF vyslat na náklady Evropské komise jednoho zástupce studentů – předešlých ročníků se díky tomu zúčastnilo již několik studentů a vloni byla tato možnost nabídnuta mně. Z ÚTRL se akce zúčastnil také dr. Tomáš Svoboda, člen Rady EMT. Dalším přítomným Čechem byl doc. Ondřej Bojar z Ústavu formální a aplikované lingvistiky MFF UK.

Nejprve důležitá poznámka: záznamy všech přednášek a debat můžete zhlédnout na kanále „*Translating for Europe*“ na YouTube, případně je lze najít pod hashtagem #2019TEF.

Jaká konkrétní témata se na půdě budovy *Charlemagne* během TEF 2019 probírala? Po úvodním proslovu evropského komisaře pro rozpočet a lidské zdroje Günthera Oettingera se

slova ujal překladatel a profesor David Jemielity s přednáškou o vytváření a propagování přidané hodnoty institucionálního překladu. Zdůraznil mimo jiné, že obzvláště dnes, kdy jsme svědky nástupu strojového překladu, musí překladatelé přidanou hodnotu své práce správně komunikovat klientům a zadavatelům. Následovala panelová diskuze zaměřená obecně na optimalizaci vztahů překladatelů s jejich klienty. Poté se obecenstvo rozdělilo do tří skupin, jež se paralelně věnovaly hodnotě překladu v kontextu zdravotnictví, humanitární pomoci a životního prostředí. Po networkingovém obědě se v hlavním sále konala další plenární debata o tom, jakou přidanou hodnotu má a může překlad mít pro veřejné instituce a pro multikulturní společnost.

Během odpoledních paralelních sezení pak řečníci a publikum debatovali o významu překladu pro obchod, růst firem a pro rozvoj vědy; další souběžná debata byla určená studentům a začínajícím překladatelům – mohli si vyslechnout postřehy a rady zkušených kolegů. Na závěr prvního dne pak organizátoři připravili možná nejzajímavější část programu – prezentace odborníků (včetně doc. Bojara) a všeobecnou diskuzi o současnosti a budoucnosti strojového překladu a o jeho vlivu na překladatelskou profesi. Do rušné debaty se zapojilo mnoho účastníků konference a bylo patrné, že v této otázce překladatelská obec stále často nedokáže najít společnou řeč se stoupení automatizace překladu.

Druhý den TEF začal plenární diskuzí, opět za účasti doc. Bojara, o stavu jazykových a překladových technologií, tentokrát však obecněji, včetně aplikací pro zlepšení organizace práce a zvýšení produktivity a hodnoty. Následovala poslední paralelní sezení: první skupina se zaměřila na aktuální trendy v oblasti překladu pro zábavní průmysl (např. titulkování, dabing či překlad videoher) a druhá na stav a vyhlídky překladu pro cestovní ruch v kontextu snižující se kvality a nastupujících technologií. Posledním hostem konference byl pak „futurista a expert na trendy“ Farid Tabarki, jenž zaujal jak svým živým přednesem a interakcí s publikem, tak samotným tématem své přednášky – metaforou tajících pyramid. Ta podle něj vystihuje současnou transformaci společnosti, průmyslu i jednotlivců. Tabarki popsal tyto proměny, jež samozřejmě výrazně

překračují hranice jazykových profesí, a zmínil jejich možné důsledky i potřebné kroky k tomu, abychom na ně byli připraveni. Závěr TEF se tak nesl v duchu celospolečenského vývoje a směřování.

Konference proběhla ve velmi příjemném duchu a mnohým účastníkům posloužila i jako možnost navázání kontaktů a utužení vztahů uvnitř mezinárodní překladatelské komunity. Po organizační stránce vše proběhlo na velmi vysoké úrovni. Během přednášek a debat mohlo publikum klást dotazy řečníkům nejen osobně, ale také prostřednictvím interaktivního online

formuláře, kde bylo rovněž možné hlasovat v anketách. Celý průběh TEF byl navíc živě vysílán přes YouTube, takže na dálku se mohl do debaty zapojit kdokoli. Na místě bylo vše tlumočeno do angličtiny, němčiny a francouzštiny a je třeba zmínit, že tlumočníci vždy sklídili největší potlesk ze všech – kdy také jindy než mezi tisícovkou spřízněných duší!

Za sebe musím říct, že akce pro mě byla ohromným zážitkem a jsem rád, že studenti ÚTRL budou mít možnost zúčastnit jí patrně i příštích letech. Přestože z mého pohledu ne všichni řečníci dokázali publiku přenést jasně a srozumitelně poselství, otevřelo se velké množství otázek, z nichž na mnohé v tuto chvíli sice odpověď znát nemůžeme, ale debatu o nich bychom přesto měli vést. Také se potvrdilo, že jedním z nejožehavějších překladatelských témat současnosti je strojový překlad a že mezi komunitou překladatelů a vývojářů nepanuje příliš velké porozumění. Právě touto problematikou se bude zabývat moje diplomová práce (vedená již zmiňovaným dr. Tomášem Svobodou), jejíž součástí bude i dotazníkové šetření mezi českými překladateli o využívání technologií a názorech na strojový překlad. Jelikož v českých vodách není úplně snadné ulovit velký počet respondentů, **chtěl bych Vás, kteří aktivně překládáte, poprosit o pomoc:** pokud budete chtít tento jednoduchý dotazník vyplnit, napište mi prosím e-mail na hrahc.ondrej@gmail.com s předmětem „DP – respondent(ka)“. Moc děkuji!

BC. ONDŘEJ HRÁČH
student ÚTRL FF UK

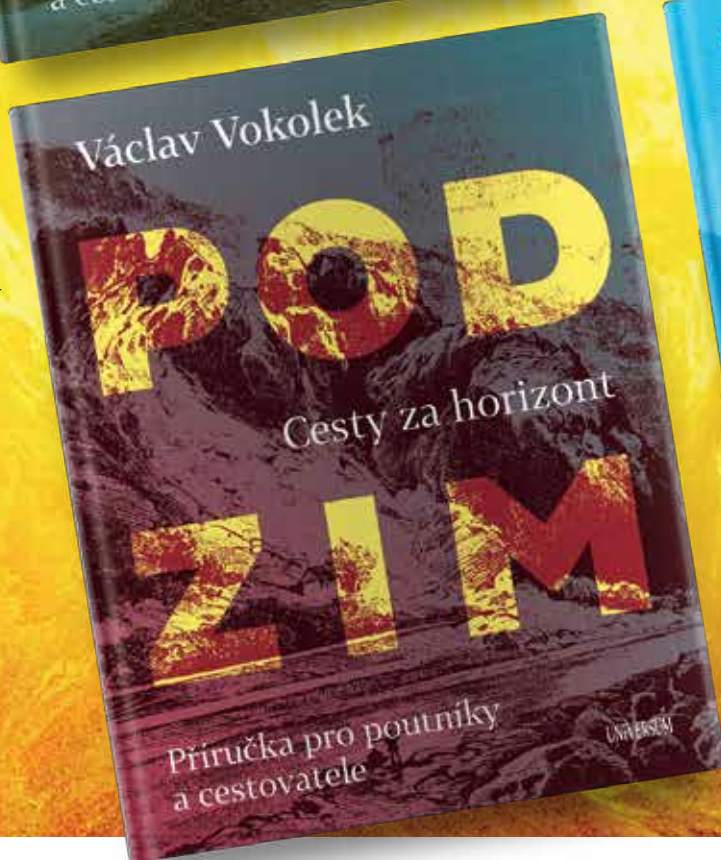
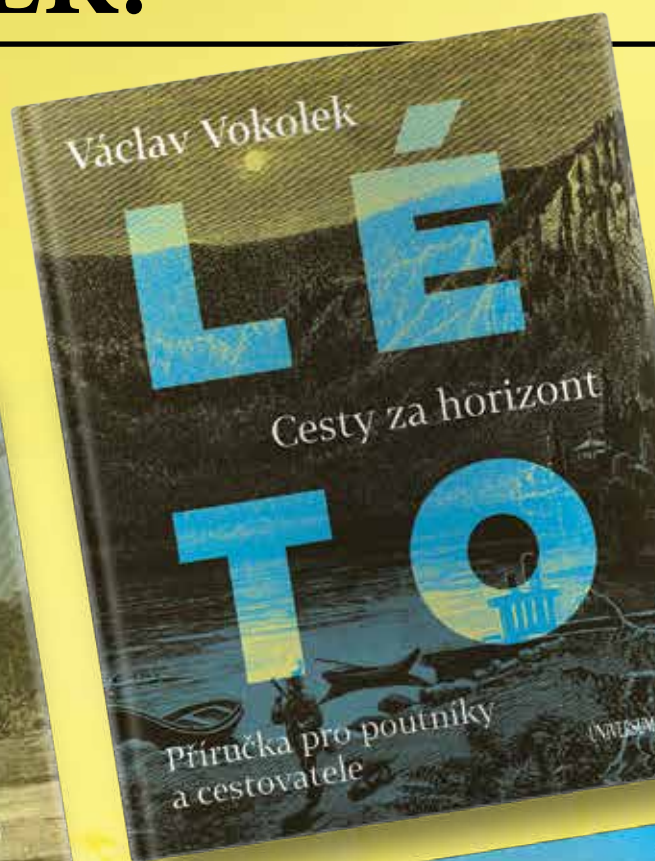

VÁCLAV VOKOLEK:

Cesty za horizont

Vydalo
nakladatelství
UNIVERSUM

Unikátní knižní
cyklus Pro poutníky
a cestovatele
je inspirací, jak se
pohybovat
v krajině, která se
mění v různých
ročních obdobích

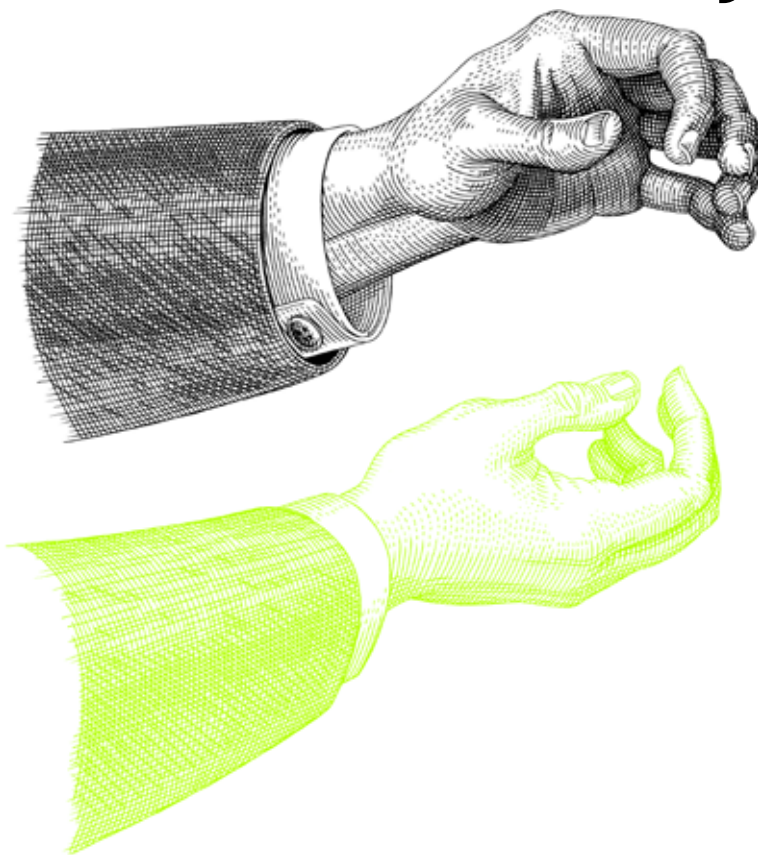

LUXOR v knihkupectví jako doma

f @ v
LUXOR.CZ

Jinakost znakového jazyka

Hlavním zdrojem všech komplikací (vzdělávání, tlumočení, standardizace) je především odlišnost znakového jazyka, který je v mnoha ohledech jiný než jakýkoliv ze známých jazyků mluvených. Vybrali jsme rysy, jež jsou podstatné pro posuzování tlumočených textů v naší praxi.

Na první pohled je zřejmé, že způsob existence českého znakového jazyka je jiný než způsob existence mluvených jazyků (jedná se o vizuálně-motorický jazyk) (srov. Macurová 1994). Tato jinakost přímo ovlivňuje jeho další rysy, které z tohoto způsobu existence vycházejí.

Nejvýraznějším rysem českého znakového jazyka je 1) **simultánnost** a 2) **jeho existence v prostoru** (Macurová 2001: 94). Právě tyto charakteristiky jsou základem pro další popisy všech dosud známých znakových jazyků, jež mají ještě společnou výraznější **ikonickou reprezentaci**, než mají jazyky mluvené.

Znakové jazyky „mohou hromadit do jednoho znaku více informací, než je možné nahromadit do jednoho slova v mluveném jazyce“ (Boyes-Braem, Kolb 1990: 101–102). Simultánnost

v produkci i percepci znakového jazyka¹ můžeme nahlížet ze dvou úhlů pohledu, které jsou typově různé. Simultánně existují již nejmenší jednotky znakového jazyka, co nenesou vlastní význam, ale dokážou jej měnit. Jedná se tedy o a) **simultánnost na úrovni jednotlivých znaků**, kdy se základní tři parametry znaku (místo artikulace, tvar ruky a pohyb) produkují a vnímají simultánně („najednou“). Simultánně

můžeme artikulovat také b) **dva jednoruční znaky a zároveň produkovat a vnímat manuální a nemanuální nosiče znaků**.² To umožňuje předávat v jednom okamžiku větší množství informací, které v mluvených jazycích (audio-orálních) musíme předávat lineárně, řazené za sebou („postupně“).³

Simultánnosti v znakových jazycích často slouží proces **inkorporace**, jež různým způsobem proměňuje citátovou podobu znaku. Do základního znaku bývá inkorporován a) jiný tvar ruky nebo b) jiné místo artikulace nebo c) jiný pohyb.

Vedle manuálních nosičů se ve znakových jazycích uplatňují nosiče **nemanuální**, jež se považují za nosiče

¹ Znakové jazyky jsou pro to, aby vyjádřily více významů najednou, přímo uzpůsobeny: a) Artikulují znaky oběma rukama, a proto je možné artikulovat dvěma rukama dva odlišné znaky (Miles 1989: 94). Miles mimo jiné uvádí, že stanovení pevných pravidel pro uspořádání znaků ve výpovědi ve znakovém jazyce komplikuje fakt, že významy jsou někdy produkovány simultánně. Děje se to proto, že mluvčí může artikulovat současně dva jednoruční znaky, a také proto, že další významy lze navíc simultánně vyjádřit ještě nemanuálně. b) Druhou oblastí, která je v souvislosti se simultánností ve znakovém jazyce zmiňována nejčastěji, je možnost produkce znaků a simultánního vyjádření významů nemanuálními prostředky (mimikou a pohyby různých částí horní poloviny těla).

² Podrobněji srov. Macurová 1994, 1996.

³ I v mluvených jazycích se projevuje princip simultánnosti, ale ve výrazně menší míře. Mluvené jazyky mohou např. využít intonace pro rozlišení vět oznamovacích, tázacích (otázky doplňovací či zjišťovací), rozkazu apod. Intonací se dá také rozlišit postoj mluvčího k obsahu výpovědi aj. To vše spadá do roviny suprasegmentální.

převážně gramatických informací (nemanuálně se vyjadřuje např. podmínka, rozkaz apod.). Kromě toho má nemanuální chování ještě jiný význam, např. se podílí na vyjadřování různých okolností děje. Nemanuální nosiče hrají svou úlohu při vyjadřování vlastností předmětů a jevů, při vyjadřování stupně (míry) těchto vlastností a při vyjadřování doplňujících okolností spojených s dějem. V českém jazyce vyjadřují tyto významy zejména adjektiva a adverbia. Výrazy obličejové, co nesou adverbialní a adjektivní informaci, jsou situovány na dolní části obličeje a obecně se vyskytují ve spojení s jednou lexikální jednotkou – znakem (Emmorey 2002: 48).

Specifické postavení zauímají mezi nemanuálními nosiči **pohyby úst**. Tradičně se v rámci české lingvistiky znakového jazyka vymezují **mluvní komponenty**, pohyby úst, které svou formou (podobou) na mluvený jazyk odkazují – jsou artikulovaným slovem z mluveného jazyka nebo artikulací jeho částí (Macurová 2001: 95). Tzv. **komponenty orální** jsou vedle toho vymezovány jako pohyby úst z mluveného jazyka neodvozené (srov. Macurová 1994, Macurová 2001, Motejzíkova 2003, Vysuček 2003 a další).⁴ Doposud jediným pokusem o popis pohybů úst v českém znakovém jazyce je bakalářská práce Jindřicha Mareše (2011). Jako orální komponenty označuje „všechny pohyby / pozice úst, které nejsou odvozeny z mluveného jazyka a podílejí se na stavbě projevu v českém znakovém jazyce (případně znakovém jazyce jiného státu/společenství)“ (Mareš 2011: 8). Orální komponenty⁵ se výrazně uplatňují v tzv. **specifických znacích** (srov. Motejzíkova 2003, Vysuček 2003, 2008, 2009), které jsou svou formou a funkcemi komplexními výrazy, typickými prostředky intrakulturní komunikace. Vysuček uvádí, že bez příslušného orálního komponentu by znak neměl smysl, byl by agramatický (Vysuček 2008a: 10). Podle Motejzíkovej tvoří specifické znaky v rámci znakového jazyka zvláštní skupinu znaků, které se vyznačují tím, že v sobě velmi často

nesou nějakou emoci, pozitivní či negativní, vyjadřují různé stavy lidské psychiky nebo osobní postoj mluvčího k někomu nebo něčemu a jejich hodnocení (Motejzíkova 2003: 219).⁶

Vedle simultánnosti je typickým rysem znakových jazyků jejich **existen- ce v trojrozměrném prostoru**, jejich prostorová organizace. „Jako vizuální jazyk založený na tvarech, pozicích a pohybech (rukou, hlavy, horní části trupu) se znakový jazyk produkuje a vnímá v tzv. ‚znakovacím prostoru (ohraňován je zhruba temenem, rozpaženými lokty, nataženými rukama a pasem)“ (Macurová 2001: 97).

Trojrozměrný prostor je možné ve znakových jazycích využít pro vyjádření různých významů. Lze ho využívat tak, že v něm „malujeme“ události, jak se ve skutečnosti udály, nebo naznačujeme, jak nějaký objekt vypadá: podle toho lokalizujeme předměty, o nichž hovoříme, v prostoru. Takový znakovací prostor je pak nazýván prostorem **topografickým**. Zároveň je však prostor využíván pro syntaktické účely. V takovém případě se jedná o tzv. **prostor syntaktický** (gramatikalizovaný, popř. konvencionalizovaný). V tzv. syntaktickém prostoru mají referenty svá místa, která jsou utvořena na základě konvence.

Trojrozměrný prostor je základnou pro celou řadu struktur znakových jazyků. Je základnou textové soudržnosti (polem pro odkazování), vyjadřuje se v něm řada gramatických kategorií (výrazně např. číslo a čas), v prostoru (a „přímo“) se vyjadřují časoprostorové vztahy (v češtině vyjadřované např. předložkovými vazbami), ohýbají se v něm slovesa, pohyb v prostoru slouží pro vyjadřování věcně obsahových vztahů mezi výpověďmi (např. vztahu podmínky). „Prostor je také polem pro postupy spojené s výstavbou textu (např. pro tzv. změnu rolí, typickou pro vypravování)“ (Macurová 2001: 72). „Prostor je navíc ve znakovém jazyce přítomen nezprostředkovaně, uspořádání předmětnosti [...] se tak (v obou typech) prostoru ‚vidí“ (Macurová 2001: 99). V obou typech prostoru má také základní úlohu „já“ produktora (jeho perspektiva a jeho umístění v prostoru). „Ty“ bývá umístěno naproti „já“, první „on/ona“ vpravo od „já“, druhé „on/ona“ vlevo.⁷ Tato gramatikalizovaná prostorová

organizace subjektů se nejvíce promítá do ohýbání jednoho typu sloves.

Slovesa znakových jazyků jsou velmi odlišná od českých sloves, jen těžko se tedy popisují terminologií, která je vytvořena pro potřeby lingvistiky mluvených jazyků. Terminologie pro označování poznaných typů sloves ve znakových jazycích je značně různorodá. Klasifikační sloves bylo navrženo mnoho (srov. Fischer, Gough 1978, Padden 1989). Ve všech klasifikacích sloves znakových jazyků je přitom důležitý zřetel k tomu, zda sloveso ve „větě“ (v souvislé výpovědi, v kontextu) mění, nebo nemění svůj tvar.

Slovesa byla často v tlumočení analyzovaného textu problematickou oblastí. Z toho důvodu se jim budeme věnovat podrobněji.

„V posledních letech převládá třídění založené na tom, zda sloveso 1) vyjadřuje/nevyjadřuje význam osoby a čísla, zda 2) vyjadřovaný děj lokalizuje/nelokalizuje a zda 3) se s ním pojí/nepojí klasifikátor, popř. specifikátor tvaru a velikosti“ (Macurová 2001: 287).

V českém znakovém jazyce se při vyjadřování osoby (a čísla) proměňují jen některá slovesa – avšak proměňují se jinak než slovesa v češtině. Existují ovšem i slovesa, jež se nemění a musí osobu (a číslo) vyjadřovat prostřednictvím osobního zájmena – jeho užití je pro tento typ sloves „povinné“ podobně jako např. v angličtině. Další slovesné kategorie (čas, způsob atd.) je v českém znakovém jazyce zapotřebí vyjádřit lexikálně, tj. přidáním znaku s žádoucím lexikálním významem. Slovesa v promluvě v českém znakovém jazyce mohou zahrnovat některé informace „navíc“. To dokážou díky inkorporaci⁸ (Macurová 2001).

První skupinu sloves tvoří slovesa **prostá**, ta jsou relativně nejstabilnější. Jejich argumenty se povinně vyjadřují lexikálně jménem nebo zájmenem, které nese gramatické významy osoby a čísla. Taková slovesa se nejčastěji artikulují na těle nebo v jeho blízkosti.⁹

⁴ Pojem orální komponenty v české lingvistice jako první zmiňuje Macurová (1994: 124) a popisuje je jako „pohyby rtů nebo úst, které nejsou odvozeny z mluveného jazyka“.

⁵ Motejzíkova (2003: 220) pak orální komponent více specifikuje (s ohledem na jeho formu) jako „obraz, který ústa vytvářejí v průběhu produkce znaku, např. široce otevřená ústa ve tvaru hlásky ‚o‘, pevně zavřená ústa, koutky úst staženy dolů, vypláznutý jazyk, vibrující rty, rty se krátce otevírají a pevně zavřou, vyceněné zuby aj.“.

⁶ Podrobněji viz Vysuček (2003).

⁷ Pravidla lokalizace dalších subjektů jsou popsána pro některé jiné znakové jazyky, např. pro americký znakový jazyk, viz Baker, Cokely (1980).

⁸ Některá slovesa v sobě obsahují informace o předmětu, který je slovesným dějem zasazen, na který děj přechází nebo kterého se týká: např. sloveso hodit nabývá různých podob pro HODIT-KÁMEN, HODIT-OŠTĚP, HODIT-ZRNO HRÁŠKU, HODIT-TVÁRNICI atd., JÍST-PIZZU je jiné než JÍST-JABLKO, liší se KOUŘIT-DOUTNÍK a KOUŘIT-CIGARETU atd. (Macurová 2001).

⁹ V českém znakovém jazyce se mezi prostá slovesa řadí např. MÍT RÁD (mám tě ráda vyžaduje sled znaků index-JÁ + MÍT RÁD + index-TY; máš mě rád? zase sled index-TY + MÍT RÁD + index-JÁ + nemanuální nosič významu „otázka zjišťovací“) (Macurová 2001: 291).

Druhou skupinu tvoří slovesa **sho-dová**. Ta se od ostatních nejvýrazněji liší svou schopností inkorporovat své argumenty a nést gramatické významy osoby a čísla subjektu a objektu. „Pro vyjádření gramatických významů osoby (a čísla) je využita inkorporace místa artikulace a změna směru pohybu v horizontální linii, příp. také ještě změna orientace dlaně“¹⁰ (Macurová 2001: 291). Třetí skupinou jsou slovesa **prostorová**. „Ta sice význam osoby a čísla nevyjadřují, podávají ale informace o umístění děje, o pohybu objektu a často vyjadřují i prostředek děje. Ve větě, v kontextu se nicméně proměňují: podávají informace o umístění (lokalizaci) děje nebo stavu, o pohybu objektu a často vyjadřují (inkorporací změněného tvaru ruky) prostředek“¹¹ (Macurová 2001: 293). Tato slovesa „kopírují“ reálný děj, jsou příkladem výrazné ikončnosti.

Slovesa českého znakového jazyka jsou tedy svou povahou odlišná od sloves v češtině. Jejich podoba velmi úzce souvisí se skutečností, že znakové jazyky existují v prostoru, využívají prostor ke gramatickým účelům, a s tím, že jsou silně simultánní.¹²

S prostorovými slovesy přímo souvisí další specifická oblast týkající se znakových jazyků, a to oblast **klasifikátorů** a tzv. specifikačtorů tvaru a velikosti.¹³ Mluví v promluvě užije rozdílného klasifikátoru, bude-li chtít odlišit, zda na stole leží jedna mince, několik mincí, či třeba bankovka. V případě významu AUTO STOJÍ NA PARKOVIŠTI je jméno (AUTO) neměnné, proměňuje se pouze sloveso „stát“ (STÁT NA PARKOVIŠTI × STÁT). Do citátové podoby slovesa se inkorporují různé klasifikátorové tvary ruky. Rozdílně bude v českém znakovém jazyce vypadat, budeme-li podávat např. skleničku, papír, či tužku.

Český znakový jazyk je přirozeným jazykem, který je velmi odlišný od češtiny. Je však s češtinou v neustálém kontaktu a je jí jako většinovým jazykem velmi ovlivňován. Výsledkem všech vlivů na český znakový jazyk je jeho výrazná **rozrůzněnost a variantnost**, která se projevuje na všech rovinách jazykové stavby (od fonologie až po rovinu textu). Komplexní popis znakových jazyků (ani českého znakového jazyka), jak jsme již zmínili, doposud neexistuje. Nejméně zpracovanou oblastí lingvistiky znakových jazyků je přitom rovina textu.

MGR. NAĎA HYNKOVÁ DINGOVÁ, PHD.

Použitá literatura:

- BAKER, Ch.; COKELY, D., 1980. *American Sign Language: A Teacher's Resource Text on Grammar*. Silver Spring.
- BOYES BRAEM, P.; KOLB, A., 1990. *An Introduction to Sign Language Research*. In: PRILL WITZ, S.; VOLLHABER, T., eds. *Sign Language Research and Application. Proceedings of the International Congress on Sign Language Research a Application, March 23–25, 1990 in Hamburg*. Hamburg: Signum Verlag, s. 97–113.
- EMMOREY, K., 2002. *Language, Cognition, and the Brain. Insights From Sign Language Research*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Encyklopedický slovník češtiny, 2002*. KARLÍK, P.; NEKULA, M.; PLESKALOVÁ, J., eds. 1. vyd. Praha: NLN.
- MACUROVÁ, A., 1994. Jazyk v komunikaci neslyšících. Předběžné poznámky. *Slovo a slovesnost* 55, č. 2, s. 121–132.
- MACUROVÁ, A., 1996. Proč a jak zapisovat znaky českého znakového jazyka. *Speciální pedagogika* 6, č. 1, s. 5–19.
- MACUROVÁ, A., 2001. Jazyk a hluchota. *Slovo a slovesnost* 62, s. 92–104.
- MAREŠ, J., 2011. *Orální komponenty v českém znakovém jazyce*. Bakalářská práce. Praha: FF UK.
- MILES, D., 1989. *British Sign Language. A Beginner's Guide*. London: BBC.
- MOTEJZÍKOVÁ, J., 2003. Poznáváme český znakový jazyk V. Specifické znaky. *Speciální pedagogika* 13, č. 3, s. 218–226.
- PADDEN, C., 1989. The Relation Between Space and Grammar in ASL Verb Morphology. In: LUCAS, C., ed. *Sign Language Research: Theoretical Issues*. Washington, D. C., s. 118–132.
- VYSUČEK, P., 2003. *Specifické znaky*. Bakalářská práce. Praha: FF UK.

¹⁰ V českém znakovém jazyce se např. JÁ-VRÁTÍM-TI liší od TY-VRÁTÍŠ-MI pouze počátečním a koncovým místem artikulace a směrem (horizontálního) pohybu.

¹¹ V českém znakovém jazyce je jinými tvary ruky artikulováno HOLIT SE-BŘITVOU, HOLIT SE-STROJKEM, HOLIT SE-ŽILETKOU; na jiné lokalizaci než „základní“ holit se je umístěno třeba HOLIT SE-V PODPAŽÍ nebo HOLIT SI-NOHY. Změnou lokalizace (místa artikulace) je možné vyjádřit různé objekty lexému kousnout (do nosu, do nohy, do ucha) apod. (Macurová 2001: 293).

¹² Slovesa dokazují, že pokud chceme ovládnout český znakový jazyk, nestačí pouze studium slovníků (učení se „slovíčkům“ v českém znakovém jazyce). Stejně je to i v učení se jiným jazykům včetně češtiny. Pokud bychom se naučili pouze základní tvar slovesa jet, bez znalosti gramatiky češtiny bychom neporozuměli výrazu kdyby byl býval nejel. I pro získání kompetencí v českém znakovém jazyce je nutné seznamovat se s tím, jakým způsobem se v něm vyjadřují gramatické významy.

¹³ Klasifikátory se objevují i v některých mluvených jazycích. Studie Keitha Allana z roku 1977 je např. založena na výzkumu více než padesáti klasifikátorových jazyků, jako je např. čínština, japonština, vietnamština, thajština atd.

Problémy tlumočení mezi anglickým jazykem a českým znakovým jazykem

Podle stanov Jednoty tlumočnicků a překladatelů je tlumočnickem „osoba, která za úplatu převádí nezaměnitelnými prostředky smysl výpovědi mluvčího z výchozího jazyka do jazyka cílového“ (Stanovy Jednoty tlumočnicků a překladatelů, 2015). Tlumočnickovou prací je převádět sdělení mezi dvěma jazyky, které musí

perfektně ovládat a během převodu také zohledňovat kulturní rozdíly mezi oběma stranami. Tlumočnick by měl být neutrální, empatický, dodržovat etický kodex¹ a celý život se průběžně vzdělávat (Vlasatá, 2017). Tlumočnick českého znakového jazyka je osoba, která při převodu sdělení ze zdrojového jazyka (jazyk ze kterého se tlumočí)² do cílového (jazyk do kterého se tlumočí)³ používá kromě češtiny a jiných cizích mluvených jazyků i český znakový jazyk (Machač, 2017). Tlumočnickem se nerozumí sociální pracovník ani osobní poradce (Vlasatá, 2017). „Tlumočnick je mostem mezi slyšícím a neslyšícím účastníkem komunikace a jejich dvěma

odlišnými jazyky a kulturami.“ (Etický kodex, s. 5, 2016).

„Při tlumočení mezi dvěma cizími jazyky je nezbytná důkladná příprava, seznámení se s prostředím, s osobností mluvčího, jeho náplní práce a záměry. <...> Tlumočnick znakového jazyka se na svůj výkon při tlumočení přednášky vždy připravuje na základě dodaných materiálů, musí se však samozřejmě seznámit s prostředím, znát složení publika, v nejlepším případě i mluvčího, nastudovat si jeho práci a vytvořit si obecné povědomí o oboru, kterým se mluvčí zabývá.“ (Machač, 2017).

Jazyky, s nimiž tlumočnick pracuje, můžeme podle Mezinárodní asociace

konferenčních⁴ tlumočnicků (AIIC)⁵ rozdělit do tří úrovní – A, B a C.

Úroveň A označuje mateřský jazyk nebo takový jazyk, který tlumočnick ovládá na mateřské úrovni – plynně a dokonale (Regulation governing admissions and language classification, 2018). Dva jazyky na mateřské úrovni mívají tlumočníci jen zřídka. Tlumočnick dokáže

do tohoto jazyka tlumočit z jazyka B i z jazyka C (Pracovní jazyky tlumočnicka, Základní principy).

Do úrovně B patří jazyky, které tlumočnick perfektně ovládá, ale nejedná

⁴ „Konferenční tlumočení“ (jinak také tlumočení simultánní, kabinové, současné) se využívá zejména při zajištění větších konferencí a symposií. Přednášející ve svém projevu nemusí dělat přestávky, tlumočnick tlumočí zároveň s jeho projevem. Při konferenčním tlumočení se střídají v tlumočnické kabině dva konferenční (simultánní) tlumočníci po cca 20–30 minutových intervalech. Kabinové tlumočení umožňuje tlumočit do jednoho jazyka či několika jazyků zároveň, případně z několika zdrojových jazyků do několika cílových jazyků.“ Dostupné z:

<http://www.yespreklady.cz/cz/konferencni-tlumoceni> [cit. 2019-09-07]

⁵ <https://aiic.net/page/6726/regulation-governing-admissions-and-language-classification/lang/1>; III. Language Classification, Article 7

¹ <http://www.cktjz.com/o-komore/eticky-kodex/>

² <http://www.cktjz.com/co-vas-zajima/terminologie/>

³ <http://www.cktjz.com/co-vas-zajima/terminologie/>

se o tlumočnickův mateřský jazyk (Regulation governing admissions and language classification, 2018). Tlumočnick zde ale, na rozdíl od jazyka A, nemusí být schopen rozpoznat jemné významové rozdíly. Tlumočení do jazyka B musí probíhat přesně, jasně a s užitím správné gramatiky. Tento převod sdělení může být pro tlumočnicka problematický, protože zdrojovému sdělení v jazyce A rozumí bezchybně, při převodu do cílového jazyka B může mít pocit neúplnosti překladu, neboť cítí i nejmenší významové odchylky (Machač, 2017).

Jazykem v úrovni C se rozumí jazyk, kterému tlumočnick rozumí a je schopen z něho tlumočit (Regulation governing admissions and language classification, 2018), ale již není schopen do tohoto jazyka plnohodnotně tlumočit. Má pouze jeho pasivní znalost (Machač, 2017).

Podle výše zmíněné klasifikace jazyků ovládají tlumočnicki, kteří pracují s češtinou, českým znakovým jazykem a angličtinou češtinu na úrovni A, český znakový jazyk na úrovni B a angličtinu na úrovni B nebo C (Machač, 2017). Proto jako největší problém v tlumočení mezi angličtinou a českým znakovým jazykem vidím v tom, že ani jeden z těchto jazyků nebývá tlumočnickovým jazykem A, tedy jazykem na mateřské úrovni. Může se stát, že tlumočnick neporozumí zdrojovému jazyku a tuto situaci musí na místě co nejrychleji a vhodně vyřešit. (Tento problém se dá, myslím, v různých tlumočnických situacích řešit odlišně a existují způsoby, jak takovou situaci zvládnout).

Například při týmovém tlumočení (tj. spolupráce dvou a více tlumočnicků)⁶ může pasivní tlumočnick (tj. ten, který aktivně netlumočí, ale zčásti odpočívá a zčásti „kontroluje“ svého kolegu)⁷ „doplnit či upřesnit některé informace podle předem domluvených signálů, které aktivní tlumočnick plně nezachytil. Pasivní tlumočnick však do tlumočení aktivně nevstupuje.“ (Terminologie, nedatováno). V případě, že se nejedná o týmové tlumočení a tlumočnick pracuje sám, „může se uchýlit k vlastním znalostem tématu, jazyka nebo situace a vypomoci si.“ (Malkovská, 2012).

Další z možností je danou informací vypustit. Důvodů pro její vypuštění může být několik. Tlumočnick mohl

informaci vyhodnotit buď jako nerelevantní, nebo mohlo dojít k jejímu neporozumění, či tlumočnick nenalezl vhodný ekvivalent v cílovém jazyce. Avšak vypuštění informace někdy nastane, aniž by si toho byl tlumočnick vědom, nevybaví si, že danou informaci slyšel, a tak dojde k jejímu nevědomému vypuštění (Dingová, 2017).

Jako krajní řešení vidím vstup do promluvy řečnicka a dotázání se na to, čemu tlumočnick neporozuměl.

Myslím, že neporozumění může být pro mnoho tlumočnicků tím nejčastějším problémem. A to hlavně proto, že mnoho řečnicků, například na mezinárodních konferencích, nehovoří svým rodným jazykem. Mohou proto mít silný přízvuk nebo špatně volit slova během svého projevu (Machač, 2017), což ztěžuje tlumočnickovo porozumění.

Také se může stát, že tlumočnick chybně převede ustálené slovní spojení či frázi a tím dojde k posunu významu (Machač, 2017). Například sdělení „Takže myslím si, že si můžeme **plácnout**...“ může být převedeno jako „... Můžeme **si podat ruku**?...“. V tomto případě došlo k doslovnému převedení spojení „plácnout si“ namísto převedení jeho významu „**domluvit se**“ (Dingová, 2017).

Dalším problémem, obzvláště v odborném prostředí, může být odlišná terminologie v obou cizích jazycích. Tuto terminologii si musí tlumočnick předem připravit a uložit si ji do aktivní paměti (Machač, 2017).

Tlumočení z anglického jazyka do českého znakového jazyka jsem byla osobně přítomna zatím pouze jednou, a to při konání přednášky dr. Gonzáleze Montesina z Universidad Rey Juan Carlos v Madridu konané dne 15. května 2019 na FF UK v Praze na téma „The sign language interpreting in Spain: a brief historical review and its current situation“⁸. Jelikož přednáška trvala hodinu a půl a vzhledem k náročnosti jejího tlumočení, byly přítomny dvě tlumočnice, které spolu tvořily tlumočnický tým. Jedna z nich ovládala angličtinu i český znakový jazyk na úrovni B, a tak tlumočila nejen projev přednášejícího do českého znakového jazyka, ale i dotazy z publika do angličtiny. Druhá tlumočnice sice ovládala český znakový jazyk na úrovni B, avšak anglický jazyk jen pasivně – úroveň C, a proto tlumočila pouze projev řečnicka do českého znakového jazyka. Tato přednáška byla specifická tím, že přednášejícím byl rodilý mluvčí

španělštiny, přednášel s velmi silným přízvukem v angličtině, kterou, jak sám přiznal, moc neovládá. Ačkoli nevím, kolik zkušeností měly tyto tlumočnice s tlumočením z angličtiny do českého znakového jazyka a naopak, nebo zda jsou zvyklé spolupracovat během tlumočnických zakázek, myslím, že jejich tlumočení bylo pěknou ukázkou výborné týmové spolupráce. Pasivní tlumočnice vždy pomohla s „nahozením“ znaku nebo jeho formulací. Díky faktu, že se přednáška konala v poměrně malé místnosti (č. 423, hlavní budova FF) a s publikem chápajícím složitosti tlumočení, mohly tlumočnice požádat o zopakování nebo změnu formulace myšlenky.

Podle Vysučka je u nás nedostatek tlumočnicků českého znakového jazyka⁹. Tlumočnicků, kteří by kromě českého znakového jazyka pracovali i s anglickým jazykem je ještě méně (Machač, 2017). Proto je zapotřebí vytvořit možnosti vzdělávání zaměřené na tlumočení mezi angličtinou a českým znakovým jazykem, a tím zvýšit počet tlumočnicků s jazykovými kompetencemi v angličtině na úrovni B.

Použitá literatura:

- MACHAČ, F. *Tlumočení mezi angličtinou a českým znakovým jazykem v českém vysokoškolském prostředí*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzita Karlova v Praze, Ústav jazyků a komunikace neslyšících. Vedoucí práce Mgr. Naďa Hynková Dingová, Ph.D.
- MALKOVSKÁ, A. *Strategie tlumočnicka při simultánním tlumočení do mateřštiny a do aktivního cizího jazyka*. Praha, 2012. Rigorózní práce. Filozofická fakulta Univerzita Karlova v Praze, Ústav translologie. Vedoucí práce Prof. PhDr. Ivana Čenková, CSC.
- VLASATÁ, K. *Komunitní tlumočení pro neslyšící v České republice – popis situace*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzita Karlova v Praze, Ústav jazyků a komunikace neslyšících. Vedoucí práce Mgr. Naďa Hynková Dingová.

Internetové zdroje:

- Etický kodex dostupné z: https://dl1.cuni.cz/plu-ginfile.php/410590/mod_resource/content/1/Eticky%20kodex.pdf [cit. 2019-09-01]
- Etický kodex, ČKTJZ, dostupné z: <http://www.cktjz.com/o-komore/eticky-kodex/> [cit. 2019-09-02]
- Konferenční tlumočení, dostupné z: <http://www.yespreklady.cz/cz/konferencni-tlumoceni> [cit. 2019-09-07]
- Pracovní jazyky tlumočnicka, Základní principy, dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rc=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=2ahUKEwiE_8C46r-fkAhWNUcAKHV4SCEkQFjABegQIA-xAC&url=https%3A%2F%2Fd11.cuni.cz%2Fmod%2Fresource%2Fview.php%3Fid%3D260411&usg=AOvVaw2DOMXClbh98Xy-LloM7lu2_ [cit. 2019-09-01]

⁶ <http://www.cktjz.com/co-vas-zajima/terminologie/>

⁷ <http://www.cktjz.com/co-vas-zajima/terminologie/>

⁸ <https://ujkn.ff.cuni.cz/cs/2019/05/02/prednasky-profesora-gonzaleze-montesina-z-university-kra-lejuana-carlose/>

⁹ <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1514818-tlumocniku-do-znakoveho-jazyka-je-malo-mozna-vznikne-nova-skola>

Regulation governing admissions and language classification, dostupné z: <https://aiic.net/page/6726/regulation-governing-admissions-and-language-classification/lang/1> [cit. 2019-09-01]

Přednášky dr. Gonzáleze Montesina z Universidad Rey Juan Carlos, dostupné z: <https://ujkn.ff.cuni.cz/cs/2019/05/02/prednasky-profesora-gonzalez-montesina-z-university-krále-juana-carlose/> [cit. 2019-09-07]

Stanovy Jednoty tlumočnicků a překladatelů, dostupné z: <https://www.jtpunion.org/O-JTP/O-Jednote-tlumocniku-a%20prekladatelu/STANOVY-JEDNOTY-TLUMOCNIKU-A-PREKLADATELU> [cit. 2019-09-01]

Terminologie ČKTZJ, dostupné z: <http://www.cktzj.com/co-vas-zajima/terminologie/> [cit. 2019-09-01]

Tlumočnicků do znakového jazyka je málo, možná vznikne nová škola, dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1514818-tlumocniku-do-znakoveho-jazyka-je-malo-mozna-vznikne-nova-skola> [cit. 2019-09-07]

PAVLÍNA NOVOTNÁ

studentka 3. ročníku oboru
Čeština v komunikaci neslyšících
na UJKN na FFUK,
vyučující Mgr. Naďa Hynková Dingová, Ph.D

Vítáme 500. členku

Jana Špačková

Kolegyně Jana Špačková se stala současnou pětistou členkou Jednoty tlumočnicků a překladatelů. Při té příležitosti jí naše předsedkyně Amalaine Diabová položila pár otázek.

A. D.: Jak dlouho tlumočíte/překládáte?

J. Š.: Tlumočím a překládám 12 let.

A. D.: Jak jste se dostala k této profesi?

J. Š.: Vždy mě bavilo komunikovat s lidmi, učit se nové věci, pokoušet se o zdánlivě nemožné. Na gymnáziu jsem navíc měla moc ráda Vargase Llosu, Ferlinghettiho, obdivovala Zábranovy překlady... A tak jsem vystudovala překladatelství/ tlumočnictví na ÚTRL v Praze a během studií jsem se dostala k prvním zakázkám, po nichž následovaly další.

A. D.: Proč jste se rozhodla vstoupit do JTP?

J. Š.: Ráda bych poznala ostatní kolegy, dozvěděla se, co se na poli překladu a tlumočení děje zajímavého, jaké probíhají akce a semináře, a načerpala zde inspiraci pro další profesní směřování.

Redakce děkuje Janě Špačkové za odpovědi a přeje, aby se jí v JTP líbilo.

Mnoga ljeta

Mnoga ljeta živio“ vinšoval, sotva vstal z lože, Jaroš své dosud zachovalé choti, jež rozhodně nevypadla jako téměř osmdesátiletá stařenka.

„Kolik mi vlastně je?“ tázala se vážně jubilantka, proslulá svým nepřesným odhadem času v jakékoli situaci. Nejenže tápala stran roku narození svých rodičů a vnuků, ale zásadně odmítala pamatovat si, kdy její matka a otec zemřeli, kdy měla promoci, kde, kdy a kolikrát byla s mužem v Rakousku, Francii, Španělsku a Anglii. Za zbytečnou zátěž též vždy považovala, měla-li sečíst, jak dlouho je vdaná. Tuto až chorobnou nevnímavost významných milníků života svého i nejbližších bližních nahrazovala milá Sidonie vřelým zájmem o každodenní současnost zhruba týden zpátky a den napřed.

„Kolik ti je? To snadno spočítáš. Když sis mě brala v třiadvaceti a letos bude našemu Hmyzorádovi padesát šest, tak dnes je ti... No?“

„Jenom žádný součty a odečty! Víš, jak sám dopadáš, když počítáš, jestli tě neošidili při nákupech!“

Měla pravdu. Jaroš dával přednost sčítání z paměti, a tak občas (bez zašantročených brýlí) doma špatně sečetl ceny běžného nákupu na účtence: každé hotové zboží stálo něco a devadesát halířů, ale v uzenářství byly dva řízky za 101,23 Kč a pět vepřových kotlet za 133,03 Kč... Uznáš však, choti, že jednou za čas se při kontrole nákupu splést o pár korun neznamená nic proti tvé neochotě pamatovat si, kterého prosince kterého roku vyhrál Napoleon bitvu u Slavkova!

„Takže je to jasný, holka modrooká. Jsi o rok a půl starší než já, tudíž je ti dnes devětsedmdesát

a mně bude za čtrnáct dní sedmasedmdesát a půl.“

„Mohl bys prosím tě přestat počítat ty půlroky? Mně je dnes přesně devětsedmdesát, a tobě něco nad sedmasedmdesát. Ale ještě letos ti bude osmasedmdesát, čili jsi prostě o rok mladší.“

„Ale bylas pobouřená, když nějaká paní zemřela dva dny před svými sedmadevadesátými narozeninami, a v novinách i v rádiích shodně oznamovali, že zesnula v devadesátí šesti letech.“

„Tobě by se taky nelíbilo, kdybych ti na parte dala vytisknout, že jsi nás opustil v devětaosmdesátí, ač by ti mohlo být za tři dny devadesát!“

„To by mi už rozhodně bylo fuk. Ale nic si z toho nedělej. Mně se vždycky líbily starší holky, i když rozdíl rok a půl mezi náma nic neznamená. Kam jsem to dal oči! Já

myslím, že ty jsi byla už zamlada na zajíčky, když jsi jednoho (tohohle!) utrhla před pětapadesáti lety na asfaltu...“

„To jsem zvědavá, jak budeš každý to jubileum počítat. A co teprve, až bude devětaosmdesát mně!“

„Milko má, neleť vstříc tak hluboké budoucnosti. Tou dobou už nás možná oba nebude nic trápit – mě parkinsonský třes prstů pravé ruky a tebe ten ischias... S Hmyzorádem jsi dobře domluvila, že náš popel zazdí do zasklené díry nad bazénkem, abychom s nimi a s vnučaty, kocoury a kaktusy mohli posthumně komunikovat v jejich trojobydlí. A s mými knihovnamy do té doby něco podniknu. Část odveze starší syn, jak slíbil, na valníku, který přistaví na chodník pod okny a nahází do něj, jak vyhrožoval, vidlema většinu knižní pozůstalosti. Část předtím věnuju institucím typu univerzity, knihovny, PNP atp. (ačli o to budou stát) a zbytek předběžně prodám do antikvariátů a rozdám přátelům. Nechám si jen ty Petrarkovy sonety vydané roku 1778 v Londýně; to už bych je mohl mít přeložené a snad i vydané všecky. Mohli byste je přidat k mé urně – později bychom

v tom výklenku nad bazénem mohli být s Petrarkou spolu: Jaroš a Sidonie jako Francesco a Laura. Pamatuješ, za co jsem si toho italského poetu v dvoudílném anglickém vydání koupil? A kdy a kde? No ale to asi nevhodný dotaz... Ty dvě knížky jsem našel v antiku na Můstku před padesáti lety a utopil jsem tam svůj první honorář od časopisu 100 + 1 za překlad článku o nových poznatcích stran lidského spánku. Dvě stovky! Tehdy...! Tehdy se ti oči zalily slzami. Doufalaš, že obolos odevzdám do tvých dlaní a ty že za něj koupíš nějaké nádobí do kuchyně... Ten čas utekl jako voda. Neboj se, nikde není psáno, že starší musí jít do té nicoty jako první.“

„To bych si fakt oddechla. Nemuset dumat, co uvařím dvěma důchodcům k obědu (snídaně i večere si už dlouho, zaplaťpánbůh, obstaráváš sám), jen s libostí shlížet na syna, snachu, vnučátka a pravnoučátka, jak prospívají, ale nevymejšlet, co jim koupím k narozeninám a k vánocům! A že už tě nebudu potřebovat jako maséra mých bolavých zad... Akorát ta chalupa mi bude trochu chybět, ale na druhé straně nebude třeba prořezávat šedesátiletý ořech

a vyvážet jeho podzimem svátý listí na skládku.“

„No jo, a kdo pak ve vsi obstará papáníčko tomu houfu koček, který krmíš dobrotama místo svého manžela?“

„Ty doufám umřou dřív než já. Já jsem si jako malá představovala nebičko rozhodně s kočkama a koťátkama. Ony se mnou mluvily, většinou česky, ale někdy taky rumunsky; to jsem poznala podle toho, jak někdy děda mluvil do telefonu...“

„Já nevím, jestli bych s tebou chtěl v tom tvým rumunským nebičku pobejvat. Jo v českém nebi, to bych bral. Český peklo už znám, to bych pomalu vychládá. Čerti nemají čím topit, docházej jim prej komunisti. A ženských, co trápí své hodný muže, prej taky ubejvá.“

„Ale co jestli tady budeme já do sedmadesáti a ty do devětasmdesáti?“

Jaroš úžasem zapomněl zavřít ústa. Sidonie se zasmála: „Neberte si to tak. Do diamantový svatby to spolu nějak doválíme...“

MILOSLAV ULIČNÝ

hispanista, překladatel, spisovatel

a pedagog

čestný člen JTP

Mluvíme do počítače

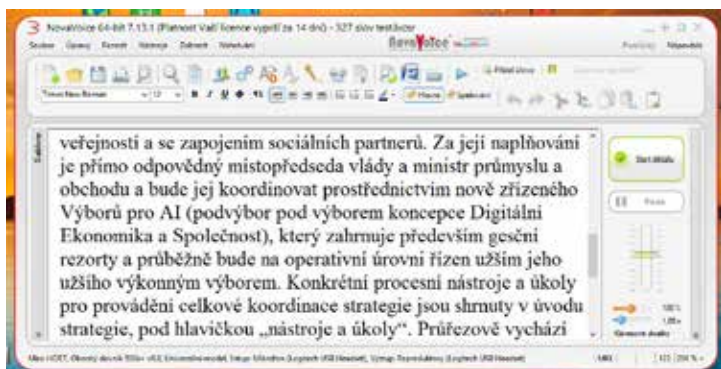
Na Jeronýmovi vzbudila zaslouženou pozornost aplikace NovaVoice (dále jen NoVo). K recenzi jsem se dostal s malým zpožděním. Program jsem podle údajů od firmy Novasoft dostal stažením z webu rychle. Skoro stejně rychle jsem však zjistil, že náhlavní souprava, kterou jsem používal při recenzích výukových programů, je k tomuto účelu nedostatečná. Teprve až mi Novasoft poslal soupravu Logitech, mohl jsem začít se zkoušením.

Jak říkal jeden všemi oblíbený profesor, o peníze jde vždy až na prvním místě. NoVo se nabízí v široké škále cenových relací. Pro studenty a důchodce, kteří si umí aplikaci sami instalovat, 6050 Kč, až po právníky nebo lékaře, kteří navíc budou chtít zaškolení a roční údržbu softwaru, to bude už skoro 46 000 Kč. Nejširší nabídka je pro lékaře – respektive překladatele medicínských textů – nabízí se celkem 18 oborových medicínských slovníků (např. ORL, radiologie, psychiatrie, pediatrie).

Tento článek je rozšířením recenze uveřejněné na webu JTP na adrese <http://jtpunion.org/K-profesi/Odborne/Mluvime-do-pocitace>.

Zajímavé funkce

Pohledem na obr. 1 je vidět, že aplikace má řadu funkcí shodných s obvyklými textovými editory, jejichž užívání každý překladatel zná. Přímou při diktování fungují interpunkční znaménka (obr. 2 na webu) a příkazy (obr. 3 na webu).

Obrázek 1: Přehled funkcí NovaVoice

V nastavení aplikace se nabízí řada možností:

Lze vybrat textový editor, do něhož se stiskem tlačítka nadiktovaný text přenesou za účelem dalších úprav. Standardně nastaven MS Word. Vyzkoušena alternativa na Open Office Writer, funguje na první pokus. Vhodné pro uživatele, kteří nemají nebo nepoužívají Microsoft Office.

Základní formát pro ukládání je LVCSR, kdy je uložena jak textová, tak i zvuková podoba vytvářeného dokumentu. Kromě toho je možnost vybrat formát ukládaného souboru mezi DOC, RTF a PDF.

Po stažení cca 35 MB souboru se rozšíří paleta hlasem ovládaných funkcí. Viz obr. 4 na webu. Na začátku práce s aplikací je spíše vhodné tuto funkci vypnout, protože náhodné vyslovení příkazového slova může nepříjemně zkomplikovat život. Pro pokročilého uživatele je to však milé zrychlení. Usnadní formátování. Např. pokud chci, aby následující odstavce byly číslovány, vyslovením „Číslování seznam“ se mi po „Nový řádek“ automaticky zadá příslušný formát. Pokud je tato funkce vypnutá, musím ukončit diktování stisknutím příslušné ikony, stisknout tlačítko Číslování seznam a diktování znovu spustit. Uživatelské rozhraní lze zvolit buď české, slovenské nebo anglické.

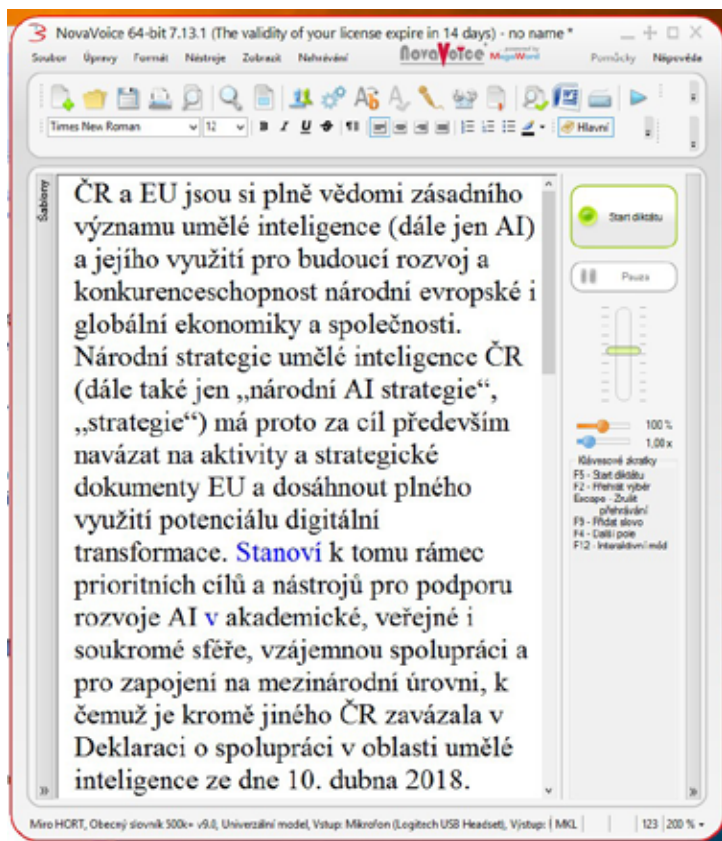
Pokud je nastavena cílová adresa e-mailu, SMTP server a heslo k emailovému účtu, lze z aplikace přímo odeslat zprávu.

Testování

Místo rozvěklého výčtu funkcí nabízených aplikací popíši několik testů, zaměřených na činnosti typické pro překladatelskou profesi.

- 1) Zápis obecného textu diktovaného do nativního okna aplikace = obr. 5. Pokud je cílovým formátem DOC, nebo RTF, je tento přístup nejpohodlnější, protože je okamžitě možné provádět řadu formátových úprav. Když se podíváme na paletu funkcí v pruhu nástrojů, je na běžnou práci s textem plně dostačující.

Zvolený text: 327 slov (2281 znaků) novinového článku se zaměřením na ekonomiku. Trvání diktátu = 4 minuty 53 vteřin. 12 chyb, jejichž oprava z klávesnice zabrala 4 minuty 39 vteřin. V tomto čase se provedlo zadání 2 položek do slovníku. Oprava přímo v dokumentu by zabrala méně času. Pro delší práci se ale vyplatí zadávat – zejména delší zkratky – do slovníku, při opakovaném výskytu se již automaticky rozpoznají. Celkem tedy 10 minut 35 vteřin, přepočteno na počet úderů psacího stroje 240 znaků za minutu. Závodě sekretářek v psaní na stroji by se tím nevyhrály, je to ale rychlost, kterou málokdo z nás dosáhl a nejspíš ani nedosáhne.

Obrázek 2: Nativní okno aplikace NovaVoice při měření

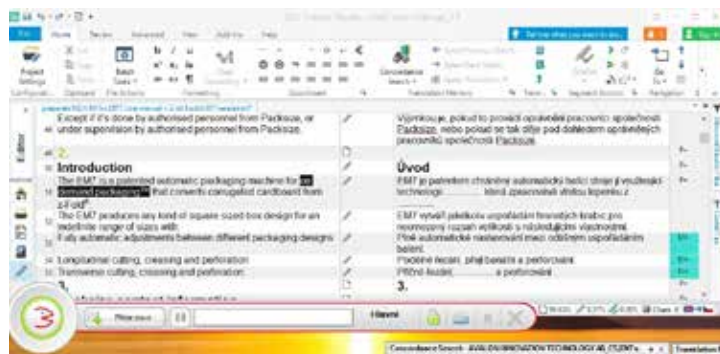
Jak vidno nahoře na obrázku (plně vědomi), jeden z aspektů, které je třeba pečlivě kontrolovat, jsou „i/y“. Zatím žádný analyzátor řeči je nedokáže v některých případech rozlišit.

- 2) Překlad formátu HTML – pro překladatele, kteří nemají žádnou CAT aplikaci. Diktování textu do editoru PSPad funguje. Je však velmi náročný na pozornost, protože diktovaným textem se přepisuje zvýrazněný výchozí text. Pokud se už takové zadání objeví, je rozhodně výhodnější řešení pomocí bezplatné webové aplikace ABBYY SmartCAT, recenzované níže.
- 3) Google Translate: I když profesionální překladatel nebude pravděpodobně Google Translate používat, neodolal jsem a aplikaci vyzkoušel. Funguje velmi rychle, text se v okénku s angličtinou objevoval takřka současně s diktovanou češtinou.

Obrázek 3: Diktát do Google Translate

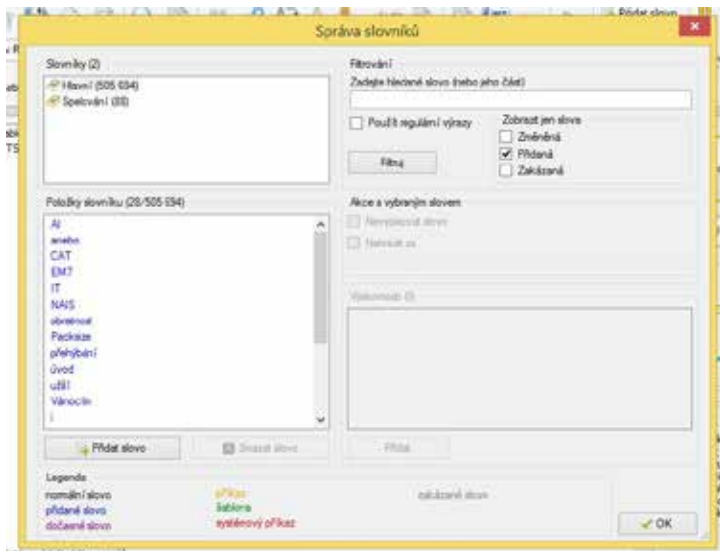
- 4) Diktovaný překlad v SDL Studio 2019. Nejdůležitější test na nejméně používaném CAT softwaru. Výsledky jsou spíše orientační, protože testovací zdrojový soubor byl vzat z archivu a samozřejmě v archivu není údaj, jak dlouho „ruční“ zpracování tohoto konkrétního souboru trvalo. V průměru při plánování zakázky počítám s výstupem cca 300–350 přeložených zdrojových slov za hodinu. Jak je vidět na obrázku 4, jedná se o text technický, nikoli IT.

Obrázek 4: Diktovaný překlad do SDL Studia 2019

Při počítání výsledků vzaty v úvahu pouze segmenty typu New Translated Content, na obrázku označené ikonkou tužky. Tyto segmenty celkem = 309 zdrojových slov, překlad trval 29 minut, oprava překlepů s přidáváním do slovníku zabrala 13 minut. Po celkovém vyhodnocení tedy úspora času činí cca 14 %. Vezmeme-li v úvahu neustálé rozšiřování slovníku o specializované termíny, tak ztrátových 14 minut, tedy skoro polovina produktivního času, se bude zkracovat. Lze tedy očekávat, že po určité době se úspora času zvýší až na realistických 20 %, či optimistických 30 %. Tento počítání si ale musí každý překladatel udělat sám a z toho odvodit dobu návratnosti investice. Za zmínku stojí na obrázku segmenty 48, kde výraz „Packsize“, vyskytující se v textu vícekrát, byl ještě před začátkem diktování přidán do slovníku, viz obr 5. Podobně i EM7 v segmentu 51. Výraz „on demand packaging™“, který nestál za vkládání do slovníku, lze obhospodářit zástupným výrazem „vynechat místo“, který v diktovaném textu udělá prostor pro následné okopírování ze zdrojového textu. V segmentech, kde zkratky a cizojazyčný text, který se nepřekládá, převažují, je rychlejší pomocí CTRL+INS okopírovat zdroj a překlad vložit diktováním přes vybrané EN části.

Obrázek 5: Nově vložená slova do slovníku

Dalším potenciálním zdrojem časových úspor jsou šablony, tj. vícelslovné řetězce, např. „Klepnutím na tlačítko OK budete pokračovat“, které se diktují zkráceně. Opakující se segmenty obhospodařuje Studio, tyto šablony mohou zastávat opakující se části segmentů.

5) Překladačská aplikace Transit NXT

Druhou nejčastěji používanou CAT aplikací je Transit NXT. Její zajímavost spočívá – kromě jiného – v tom, že má zastoupení v Praze, čili v případě problémů se lze dostavit i s notebookem do kanceláře. Online podpora je samozřejmostí. Technický ředitel se pravidelně zúčastňuje každoročního Jeronýma jednak přednáškou o novinkách, ale také možností konzultací nabízených po celou sobotu.

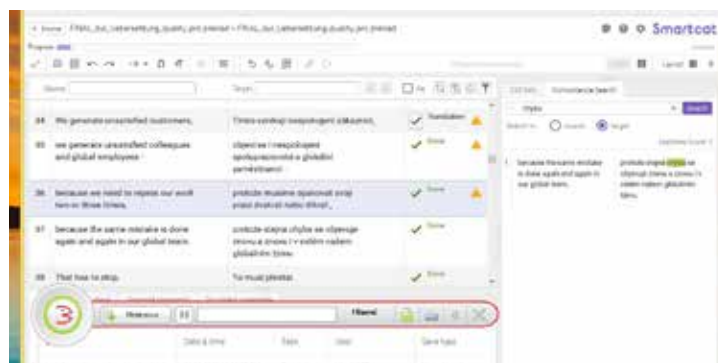
U této aplikace jsem narazil na trochu odlišný způsob diktování: u delších segmentů na více řádek je vhodné odklepnout hotový segment, vypnout diktování a následující segment si rozmyslet, aby diktát byl spojitý. Při odmlce uprostřed segmentu si NoVo totiž z šumu v pozadí místnosti začne vymýšlet, což se pak musí opravovat.

Obrázek 6: Diktování do aplikace Transit NXT

6) SmartCat

Je webová aplikace, přístupná bezplatně jak překladačům na volné noze, tak i spolupracujícím skupinám. Je samozřejmé, že rozsah poskytovaných služeb je o něco menší, než u placených profesionálních aplikací. Tento fakt je však vyvažován skutečností, že ji lze použít k překladu i v případě, že jsme někde mimo domov bez vlastního PC. Byla např. vyzkoušena na malém přenosném PC s 10palcovou obrazovkou, 2 GB RAM a s pouhými 16 GB vnitřní pamětí. To však neplatí, pokud chceme použít diktování pomocí NoVo, jejíž nároky na velikost paměti a výkon procesoru jsou daleko nad možnostmi tohoto počítačového trpaslíka. Nicméně na hlavním PC jsem ji otestoval, protože pro překladače, pro něhož jsou Trados nebo NXT příliš nákladné, představuje tato aplikace výhodnější řešení než překlad v běžném textovém procesoru.

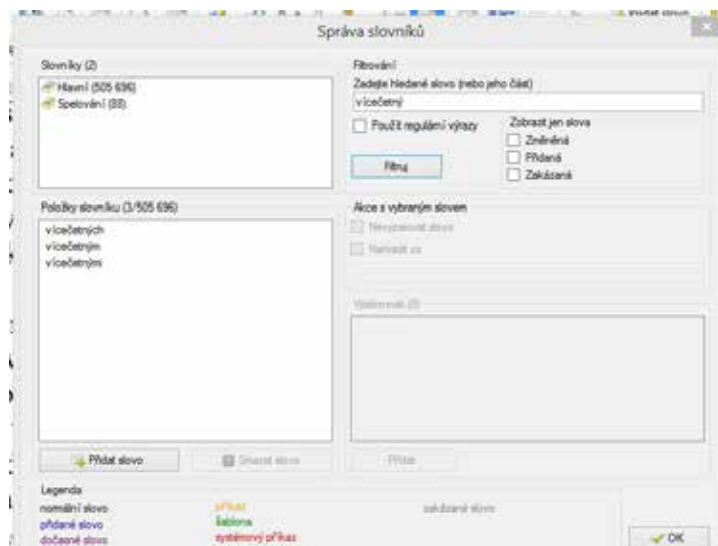

Obrázek 7: Diktování do bezplatné CAT aplikace SmartCat

Samotné vkládání textu do segmentů, respektive následná oprava proběhlo naprosto hladce. Nemám důkaz měřený stopkami, ale nemohu se ubránit dojmu, že průběh práce je o něco rychlejší nežli v aplikacích SDL Trados a Transit NXT. Možný důvod – rychlejší odezva prohlížeče.

Slovníky

Okno na práci se slovníky je na obr. 8. Umožňuje několik činností navazujících na stav, kdy diktované slovo se nezobrazí podle našeho přání.

Obrázek 8: Okno na práci se slovníkem

Zkontrolovat, zda slovo, které jsme diktovali, je ve slovníku. Pokud tedy jeho přepis neodpovídá diktátu, je chyba na naší straně ve výslovnosti. Velmi často zjistíme, že stačí dodržet skutečně spisovnou výslovnost, a překlep opravíme diktátem. Nutno si zvláště všimnout délek samohlásek, které podvědomě zkracujeme, např. „přírůstkové“ ze zvyku diktujeme jako „přírůstkové“. Ze 14 chyb v testu 1 šlo takto rychle opravit 5.

Na obrázku 8 je uvedena situace, kdy se „vícečetný“ rozpoznalo nesprávně. Slovník, což je zvláštní, obsahuje některé tvary v jiném než prvním pádě. Slovo v základním tvaru se muselo doplnit.

Diktované slovo ve slovníku není vůbec, pak je nutné jej zadat komplet, včetně eventuálních odvozených tvarů. Tuto činnost je vhodné si rozmyslet, jelikož odvozené tvary se zadávají manuálně a zejména u substantiv mužského rodu s bohatým rejstříkem tvarů by to zabralo dost času. K této práci by se docela hodil modul, který mají některé moderní korektory pravopisu. Neobsahují databázi všech tvarů, ale jen kmeny slov a k nim podmnožinu přípustných přípon (nebo i předpon).

Pro diktování zkratkových slov, která nejsou početná a nevyplácí se je zadávat jako slovníkovou položku, je k dispozici režim Spelování. V tomto režimu můžeme slovo, resp. zkratku nadiktovat normalizovanými slovy pro jednotlivé hlásky. Tak např. ČSFR budeme diktovat: velkéceněk velkésvatopluk velkéfrantišek velkérudolf. Tato možnost je však časově náročná a je lepší zvolit variantu napsání přímo z klávesnice. Funkce Spelování je primárně určena pro uživatele, kteří nemohou ovládat klávesnici (kvadruplegiu či jinak hendikepovaní uživatelé).

Poznámky a připomínky

Přístup k poslechu vlastního diktátu je pouze v nativním okně NoVo. Pokud diktujeme do vnější aplikace (Wordu nebo SDL Studia či jiné) a potřebujeme si poslechnout, co jsme vlastně diktovali, musíme otevřít nativní okno. Tento postup je potřebný zejména při nácviu diktování, protože NoVo není jasnovidce, který umí předpovědět, pokud polykáme např. koncovky nebo komolíme předložky.

Pokud má nějaké slovo tvary jak s „i“, tak i s „y“, musíme se smířit s tím, že tvary s ypsilonem nenadiktujeme a budeme opravovat ručně. Příklad: správný genitivní tvar „konzoly“ nutno upravit ručně.

Při opravách diktátem uvnitř věty (Word) nebo segmentu (Studio) nesmíme opomenout na začátku vkládaného řetězce frázi „malé písmeno“. Implicitně se totiž vkládá s velkým písmenem. Pokud bychom chtěli každý diktát začít malým písmenem, je třeba tuto skutečnost nastavit přímo v NoVo.

V odborných textech obsahujících větší počet slov, která zůstávají v angličtině (názvy produktů atp.) je rychlejší segment okopírovat CTRL+INS a diktovat jen zvýrazněné české části.

Návod

Uživatelská příručka je ve formátu PDF, počet stránek 53. V průběhu testování jsem odpovědi na vyskytnuvší se problémy obvykle dostal.

Závěr

Rozhodnutí o koupi tohoto velmi výkonného programu by měla předcházet pečlivá analýza finanční návratnosti. Je jednoznačným faktem, že pořízení dokumentu, a to nejen čistě textového, značně urychlí. Hlediska, která si musí před tímto rozhodováním každý překladatel ujasnit, jsou následující:

Požizovací cena: V současné době se pro překladatele nabízí ve dvou variantách:

- a) **Varianta 1:** plovoucí licence bez údržby tzn. bez nových verzí a technické podpory, s libovolnými slovníky 10 000 Kč bez DPH. Tato varianta v sobě skrývá riziko pro překladatele používající SDL Trados, či jinou CAT aplikaci – pokud dodavatel CAT v budoucnu (třeba 2023) uvede Service Pack, který nebude s NoVo kompatibilní, bude mít uživatel smůlu. Plovoucí licence znamená, že uživatel může mít aplikaci nainstalovanou na více počítačích (desktop PC + notebook), ale spuštěnou ji může mít jen na jednom.
Varianta 2: plovoucí licence za 1 Kč, ale s minimálně tříletou povinnou údržbou, splatnou vždy k datu nákupu licence, kdy cena údržby je 6 500 Kč bez DPH/rok. Celkem tedy uživatel zaplatí za 3 roky 19 501 Kč bez DPH. Údržba zahrnuje:
(1) Aktualizace SW, které jsou cca 1x za 3 měsíce, a aktualizace slovníků cca 1–2x za rok
(2) Vzdálenou pomoc v případě vyskytnuvších se problémů.
Pro překladatele užívající CAT aplikaci je tedy spíše bezpečnější varianta 2.
- b) Druh/typy nejčastěji pořizovaných dokumentů; v rámci této recenze byly testovány dokumenty DOC/DOCX, XLS/XLSX pro přímé vkládání. Je samozřejmé, že dokumenty, respektive jejich čistě textovou část, pořízené v nativním okně NoVo, lze zkopírovat do aplikací pracujících s texty. Otázkou bude pokročilé formátování.
- c) Z CAT aplikací byl testován Trados Studio 2019, STAR Transit NXT a bezplatně na webu dostupnou CAT aplikaci ABBYY SmartCAT, již dříve v ToP recenzovanou.
- d) Ve Studiu je nutné si ověřit na několika odborných textech (testováno na textech z oblasti strojírenství, ale nepochybně stejný problém se vyskytne v jiných specializacích, ať již v chemii či stavařině) kolik technických termínů NoVo nezná a tudíž pro budoucí co možno hladkou práci bude nutné do slovníku průběžně doplňovat. Obdobný problém bude určitě v Star NXT či jiných CAT aplikacích.
- e) Z provedeného testu si dovoluji uvést velmi přibližnou kalkulaci: překladatel, jenž překládá alespoň 1000 průměrně placených normostran do roka, by měl dosáhnout na návratnost 5 až 8 měsíců. Nebo, vezmeme-li v úvahu pořizovací variantu 2, bude propočten následující: 7 865 Kč včetně DPH za rok uspoří:
- f) Při 11 měsících práce (1 měsíc dovolená) se to promítne do nutnosti uspořit díky zvýšené produktivitě 715 Kč měsíčně. I při velmi nízké tržbě za 1 normostranu (NS) 250 Kč to je nutné zvýšení produktivity o 3 NS měsíčně.

Při 8 měsících dojdeme k nutnému zvýšení o 4 NS měsíčně, v případě 4 měsíců to bude znamenat 8 NS měsíčně. Podrobný propočten si musí každý udělat sám na základě své fakturační ceny za 1 NS, počtu slov fakturovaných měsíčně a, eventuálně, podle počtu hodin strávených nad klávesnicí.

Nutno také zvážit hardwarovou kapacitu počítače. Minimální procesor musí být určitě vícejádrový. K tomu přistupuje spotřeba RAM. Samotný NoVo spotřebuje více než 2 GB, Studio chce 160–190 MB, k tomu internetový prohlížeč (dnes již nezbytnost) 350 MB, Word 57 MB, a to nepočítáme slovníky nebo oblíbený xBench. Zkrátka a dobře, smysluplná investice do tohoto výkonného softwaru nutně vyžaduje Windows 8 nebo 10 s 8 GB nebo ještě lépe 16 GB RAM.

Vedle ekonomického hodnocení bych ještě rád zmínil aspekt zdravotní. I když máme u počítače výškově stavitelnou židli s ergonomickým sedákem, při překladu čas od času vstáváme a všelijak se protahujeme, protože posez nad klávesnicí není rozhodně nejpříjemnější poloha. Jak při překladu diktátem NoVo do 2 oken Wordu, tak i při práci se Studiem jsem s oblibou používal sezení a la televize, tj. opěradlo sklopené pohodlně dozadu a nohy natažené na přídavné stoličce. Na klávesnici se musí sahat až při opravách, jinak na myš se dosáhne pohodlně nataženou rukou. Nejsem schopen odhadnout časové úspory při této pracovní poloze, pohodlné sezení se mi každopádně zamlouvalo. Je už čistě individuálním názorem každého, na kolik si cení vlastní pohodlí.

ING. MIROSLAV HEROLD, CSC.
překladatel, tlumočník a recenzent

Dále vyšlo (nebo vyjde)...

Česká společnost 21. století se nedomluví s cizinci: co na to říkají komunitní tlumočníci? / Ivana Čeňková, Jiřina Holkové, Dita Štěpánková, Kateřina Vávrová, Libor Nenutil. 1. vyd. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2019. ISBN 978-80-7308-936-8.

Slovník rusko-slovenských mezzijazykových homonym / Tatjana Grigorjanová, Lukáš Gajarský. Brno: Tribun EU, s.r.o., 2019. ISBN 978-80-263-1544-5.

Tematický slovník češtiny, bulharštiny, srbštiny a chorvatštiny / Elena Krejčová, Ana Petrov, Mirna Stehlíková-Durasek. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9336-2.

Církevní slovanština v pozdním středověku / Vladislav Knoll. 1. vyd. Praha: Scriptorium, 2019. ISBN 978-80-88013-92-1.

Pragmatické a syntaktické aspekty porozumenia textov ranej novej hornej nemčiny zo Slovenska / Ervín Weiss, Ludmila Kretterová, Erzsébet Szabó. Praha: Verbum, 2019. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Terminologický slovník. ISBN 978-80-87800-60-7.

Jak se píše slovníky aneb lexikografie pro každého / Michaela Lišková, Martin Šemelík. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2019. ISBN 978-80-7422-718-9.

Legal English and Its Lexical and Grammatical Structure for Czech Lawyers and Translators / Miroslav Bázlik, Ada Böhmerová. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-584-2: Kč 399,00.

Encyklopedie českých právních dějin. XVIII. svazek, Ta-Ty / Karel Schelle, Jaromír Tauchen (eds). 1. vyd. Plzeň; Ostrava: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. v koedici s Key Publishing s.r.o., 2019. ISBN 978-80-7380-569-2 (soubor; Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7418-238-9. (soubor; Key Publishing). ISBN 978-80-7380-779-5 (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7418-322-5 (Key Publishing).

Knižní dílo spisovatele Milana Kundery v překladech = Œuvre de Milan Kundera et sa traduction / Tomáš Kubíček, Guy Scarpetta, Jean-Paul Enthoven, Jaromír Kubíček. 1. vyd. Brno: Moravská zemská knihovna, 2019. ISBN 978-80-7051-275-3.

Malý lexikon obcí České republiky. 1. vyd. Praha: Český statistický úřad, 2019. ISBN 978-80-250-2961-9: Kč 230,00.

Slovanský jazykový atlas: foneticko-gramatická série. Svazek 9 / Martina Ireinová, Petra Přadková. 1. vyd. Praha: Academia, 2020. ISBN 978-80-200-3105-1.

Filosofický slovník pro samouky neboli Antigorgias / Vladimír Neff. 1. vyd. Voznice: LEDA, 2019. ISBN 978-80-7335-616-3: Kč 448,00.

Malá filosofie člověka a Slovník filosofických pojmů / Jan Sokol. Praha: Vyšehrad, 2019. ISBN 978-80-7601-190-8: Kč 329,00.

Encyklopedie měst a obcí okresu Strakonice / Eduard Oberfalcer. 3. doplněné a opravené vyd., 1. vyd. u Eduarda Oberfalcera. Buková: Oberfalcer Eduard, 2019. ISBN 978-80-270-7160-9: Kč 200,00.

Velká obrazová přírodopis / Zuzana Pavlová. Praha: Slovart, 2019. ISBN 978-80-7529-840-9: Kč 599,00.

Svět zapomenutých zvířat: atlas vymřelých stvoření a ohrožených zvířat. 1. vyd. Praha: Euromedia Group, 2020. ISBN 978-80-242-6384-7.

Velká kniha živočichů od jednobuněčných po savce / Praha: Ikar, 2019. ISBN 978-80-551-7045-9: Kč 990,00.

Živá půda. Biologie půdy / Miloslav Šimek. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2976-8.

Lidské tělo – prostorová encyklopedie / Richard Walter. Praha: Albatros, 2019. ISBN 978-80-00-05516-9: Kč 499,00.

Moderní encyklopedie pro děti – Věda / Giles Sparrow. Praha: Fragment, 2019. ISBN 978-80-253-4403-3: Kč 299,00.

O čem víme prd / Jorge Cham, Daniel Whiteson. Praha: Práh 2019. ISBN 978-80-7252-821-9: Kč 399,00.

Ikonologie / Cesare Ripa. 1. vyd. Praha: Argo, 2019. ISBN 978-80-257-2785-0.

Euromedia, edice Universum, Praha 2019

Hmyz. ISBN 978-80-7617-677-5: Kč 159,00.

Motýli. ISBN 978-80-7617-675-1: Kč 159,00.

Ptáci ve městě. ISBN 978-80-7617-678-2: Kč 159,00.

Plané rostliny. ISBN 978-80-7617-676-8: Kč 159,00.

MGR. ALENA ŠOURKOVÁ
tlumočnice a překladatelka
místopředsedkyně JTP

ToP

(tlumočení-překlad)

Číslo 135 ročník XXXI – 2020

jaro 2020

ToP (tlumočení-překlad)

Odborný bulletin Jednoty tlumočnicků
a překladatelů

ISSN 1210-4159 (tištěná verze,
1990-2014)

ISSN 2336-8888 (elektronická verze
od 2015, platí i pro elektronický archiv
starších ročníků)

JTP je členem Mezinárodní federace
překladatelů FIT – Fédération
internationale des traducteurs,
organizace třídy „A“ uznané UNESCO.

šéfredaktor Petr Kautský

redakční rada Prof. PhDr. Ivana
Čeňková, CSc., Amalaine Diabová,
Katarzyna Filgasová, Ing. Miroslav
Herold, CSc., PhDr. Milan Hrdlička,
CSc., Mgr. Marie Kopecká, PhDr. Andrej
Rády, Barbora Stejskalová, PhDr. Tomáš
Svoboda, Ph.D., Mgr. Alena Šourková,
Mgr. Andreas Weber.

redakce

JTP – ToP, Senovážné nám. 23,
110 00 Praha 1.

Telefon: 224 142 517. 224 142 312.

E-mail: jtp@jtpunion.org

www.jtpunion.org

Facebook: [jtp@jtpunion.org](https://www.facebook.com/jtp@jtpunion.org)

předplatné 2020 v ČR 200 Kč, v zahraničí
10 eur.

Cena jednoho čísla 65 Kč.

Zdarma členům JTP, ASKOT a řádným
členům České komory tlumočnicků
znakového jazyka.

Bankovní účet: 2800245144/2010

BIC: FIOBCZPPXX

IBAN: CZ5020100000002800245144

Registrace MK ČR 6198 TS: 7B B1.

Čtvrtletník. Vychází jen ve formátu PDF.

Uzávěrka tohoto čísla 15. 2. 2020.

Vydala © Jednota tlumočnicků

a překladatelů, IČ CZ002505676.

Za obsah článků odpovídají autoři. Texty
neprošly jazykovou úpravou. Příspěvky
nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce.
Příspěvky se nehonorují. Příspěvky
zde otištěné nesmí být reprodukovány
v žádné formě, ani elektronickým či
mechanickým způsobem, včetně systémů
pro ukládání a vyhledávání informací,
bez souhlasu držitelů copyrightu.
Citace z textů možno přetisknout pouze
s uvedením zdroje.

Volné kanceláře v centru Prahy

Nabízíme dlouhodobé i krátkodobé pronájmy
komerčních prostor, širokou škálu služeb a
příjemné prostředí uprostřed rušného města.

Můstek (A, B) - 8 min
Hlavní nádraží (C) - 6 min
Náměstí Republiky (B) - 5 min

Jindřišská - 2 min

---

www.smosk.cz

pronajmy@smosk.cz

FB: @smosk23

smosk CENTRUM

Senovážné náměstí 23
Praha 1 - Nové město, 110 00